

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 792.

CHICAGO, ILL., 16. novembra (November 16th, 1922.

LETO—VOL.—XVII.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Po volitvah.

Dne 7. novembra so bile volitve za kongresnike, senatorje, governorje, okrajne uradnike itd. Kakor pred vsakimi kongresnimi in predsedniškimi volitvami, tako se je vodila tudi pred temi ljuta volilna kampanja — na ameriški način. Bobni in trombe, kino-slike, napisi, shodi, reklama, kakršno si človek sploh more izmisliti, je našlo svoje častno mesto v tej kampanji.

Kakor vselej, je bil, razun par izjem, glavni boj med republikanci in demokrati. Pred dvema leti je bila demokratska stranka temeljito poražena, ker je po mislih ljudi, ki ne znajo nisliti, zakrivila slabe čase in brezdelnost, velike davke, neomejeno verižništvo, ker je propagirala ligo narodov in sodelovanje z evropskimi državami, ker je omejila državljske pravice, nastopala proti delavstvu z brutalno silo, tirala delo v pogubo.

Predsednik Wilson je hotel rešiti ladjo svoje stranke, šel je na agitacijo, na kateri je omagal in je edaj fizična in duševna ruševina. Republikanci so obljubljali nevmešavanje v zadeve drugih držav, izolacijo Zedinjenih držav, prosperiteto, znižanje davkov, povrnitev državljskih pravic in sploh vse, kar morejo obljubljati kandidatje. Demokratska stranka je bila poražena, republikancem je bila poverjena vlada čežle z ogromno večino glasov. Ljudstvo, delavsko ljudstvo se je odahnilo. Demokratska stranka je bila kaznovana, in to je, kar je v prvi vrsti hotelo. Prosperiteta, ta pride, saj je republikanska stranka nositeljica dobrih časov!

Minilo je leto, prosperitete še ni bilo. Brezposelnost je sicer polagoma pojenjala, ali delavstvo je zadel drug udarec — splošno znižanje plač. Cene življenjskim potrebščinam so ostale visoke, verižništvo je cvetelo naprej neomejeno. Organiziran kapitalizem je pričel z bojem proti delavskim organizacijam na vsi črti in ker so delavci ljudje, so se uprli. Sledile so velike stavke, vojaštvo, sodišča, policija, vse, kar je vladnega, jih je skušalo zatreti. In tedaj so delavci izprevideli, da republikanska stranka ni prava stranka. Iste izkušnje imajo farmerji. Dne 7. novembra so s svojimi glasovnicami izrekli stari gardi v republikanski stranki nezapunico in glasovali za demokrate.

V stvari ni ničesar izpremenjenega. Republikanska večina v kongresu in senatu je zmanjšana, demokrate so pridobili več governorskih mest, drugače je politična situacija taka kakor je bila pred 7. novembrom. Reakcionarji v republikanski in demokratski stranki so v kongresu in senatu v večini in bodo glasovali skupaj, kadarkoli se bo šlo za važne privatne interese in proti ljudstvu. Mala skupina takozvanih radikalcev ne bo veliko štela, ker je vsaki izmed teh radikalcev takorekoč stranka sama zase, vsaki s svojim programom, vsaki s svojo politično mašino v svo-

jem okrožju. Enotnosti med njimi ni, in ker je ni, niso nevarni starim gardam.

Izmed upornikov v starih strankah, poznani kot progresivci, so izvoljeni v senat La Follete, Borah, Johnson, Norris, Ladd, Howell iz Nebraske, Brookhart iz Iowe, Sweet iz Colorade, Wheeler iz Montane, Dill iz Washingtona, Shipstead iz Minnesote in Frazier iz North Dakote. V kongres je izmed drugih izvoljena tudi skupina progresivcev na demokratskem in republikanskem tiketu, nadalje socialist Berger iz Wisconsinu in en član farmarske delavske stranke iz Minnesote.

Shipstead iz Minnesote je izvoljen v senat na listi farmarske-delavske stranke v Minnesoti, Frazier, bivši governor N. Dakote, ki je bil potom referendumu odpoklican, pa je izvoljen v senat na listi republikanske stranke. Nestranskarska liga, ki je vodila kampanjo za Frazierja, namreč ne nastopa samostojno v volilnih bojih, ampak skuša nominirati svoje ljudi potom primarnih volitev bodisi na republikanski ali demokratski listi.

Berger v kongresu zastopa stranko, ki ima določen program, istotako Shipstead v senatu. Frazier zastopa program Nestranskarske lige, ki je organizacija agrarcev. Razun dveh kongresnikov in enega senatorja so drugi nevezani, ker niso za svoje delo odgovorni nobeni politični organizaciji, ampak le volilcem, ki pa kot taki niso organizacija in ne morejo storiti drugega, kakor pri prihodnjih volitvah izreči svojo nezupnico s tem, da izvolijo drugega "progresivca", ako ni prejšnji delal po njihovi volji. V tem je slika nesrelosti ameriških volilcev za politične akcije.

Ne da se tajiti, da so zadnje volitve pokazale, da je radikalna misel med ameriškim ljudstvom že daleč napredovala. Dokaz temu je izvolitev progresivcev v senat in kongres ter na razna druga mesta, kljub organizirani opoziciji denarnih interesov v obeh starih strankah proti njim. Ampak ta radikalizem ni pravilno organiziran, izgubljen je v starih strankah ameriške finančne oligarhije.

Socialistična stranka je dosegla precejšnje uspehe v Wisconsinu, kjer je pomnožila število svojih poslancev v wisconsinsko postavodajo od devet na dvanajst in izvolila enega kongresnika; Edmundu T. Melms-u pa je manjkalo le malo glasov do izvolitve v kongres. Meyer London, v katerem je imelo delavstvo sposobnega borca v kongresu, ni bil ponovno izvoljen. Njegov okraj so tako razdelili, da so mu dodelili del okraja, v katerem socialisti niso dobili nikdar veliko glasov, in mu odvzeli del tistega, ki je oddajal največ glasov za socialistično stranko. Na ta način so spravili njegov mandat v nevarnost in tudi uspeli.

Delo in delavstvo.

V splošnem so glasovi socialistične stranke napredovali in je kljub raznim drugim delavskim strankam, ki so se ustanovile po vojni, dobila več glasov, kakor vse ostale frakcije skupaj.

Ampak to ni nobena tolažba. Mi hočemo zmagati in vemo da bomo zmagali. Vprašanje je le, kedaj bomo toliko sposobni, da bomo v stanju formirati stranko, ki bo dovolj močna voditi vzgojevalno in kampanjsko delo v tako velikem obsegu, da bomo res pričeli zmagovati in prodirati v zbornice.

Na tisoče in tisoče delavcev je, ki simpatizirajo s socialistično stranko. Ko pridejo volitve, glasujejo za tiste kandidate, ki imajo priliko biti izvoljeni in ti kandidati so progresivci, kakor smo jih nekaj prej omenili. Ti delavci argumentirajo, če bi glasovali za socialiste, bi ne bili izvoljeni, s tem pa bi omogočili, da bi prišli v zbornice reakcionarji in teh se hočejo odkrižati. Skušnje jim bodo pokazale, da so v zmoti. Ampak skušnje morajo učiti tudi nas. Če bi imela stranka sto tisoč ali več članov in šest tisoč lokalnih organizacij, je prav gotovo, da bi bil rezultat volitev čisto drugačen kakor je bil. Kapitalistične stranke motijo delavce z referendumi o prohibiciji, o vojaškem bonusu, in tako naprej, da ne spoznajo, kaj skrivajo za rokavom. Izmenjavanje stranke, sedaj demokratske, drugič republikanske in zopet obratno, ne bo privedlo ameriškega delavstva nikamor, kajti v obeh slučajih ostane na površju kapitalistična stranka. Delavstvo bo to spoznalo, ako bomo imeli močno delavsko stranko in delavsko časopisje, ako bomo vodili kampanje v tako velikem obsegu, kakor je za uspehe potrebno.

Polje za socialistično propagando je danes ugodnejše kakor kedaj poprej — ugodno radi tega, ker so mase resnično nezadovoljne. Te mase so pristopne naši propagandi, toda jo moramo razširiti, kar bomo dosegli le s povečanjem naše organizirane sile. Več članov, več lokalnih organizacij, več listov, ki jih je treba širiti in širiti, to je pot, ki bo izpremenila slike po volitvah, kakor so bile zadnje.

Za delavsko gibanje pomeni politična organizacija desetih socialistov veliko več, kakor pa tisoč neorganiziranih delavcev, pa če tudi se prištevajo k socialistom. Organizacija šteje!

Delo kapitalističnih strank v agitaciji je po volitvah končano. Naše ni nikdar končano! Kakor pred volitvami, je naš klic tudi sedaj: Delajmo za združevanje delavstva v socialističnih organizacijah!

Današnja družba je sloneča na sili. Brutalnosti se povišujejo, pretepači po poklicu imajo večji ugled in so veliko bolj poznani med ljudstvom, kakor učenjaki, iznajditelji in sloviti zdravniki, ki z vztrajnim delom vlečejo človeštvo iz barbarske civilizacije v boljšo družabno uredbo. Kdor odobrava nasilja, kdor misli, da bodo nasilja vedno potrebna in da mora biti masa vladana potom diktature, ni socialist. Socializem ima človeštvo povišati, ne pa ponižati.

Ko je bil konsument dolgo spal spanje pravičnega, se je nenadoma zbudil, ker je bil občutil nekaj neprijetnega v želodčnem okraju, pa se je vprašal: "Čemu vruga pravzaprav imamo "vlado naroda, iz naroda in za narod"? ... Ampak tako daleč še ni prišel, da bi se vprašal, kako res dobiti tako vlado. In zdaj strda dalje, plače se mu nižajo in on se jezi. Spoznanje ga pa še ni doseglo.

Delo ustvarja bogastvo in blagostanje narodov. Proizvaja in iznajdbe so sad materialnega dela ustvarjajočih. Vsled tehničnega napredka raste neprestano splošno bogastvo. Še nikoli ni bila proizvajala tako silna in še nikdar ni bilo na zemlji toliko bogastva, kot ravno v sedanji dobi kapitaliziranja in industrije. Misli bi bilo seveda tudi, da ni ljudstvo še nikdar užival takega blagostanja in razkošja kakor v kapitalistični dobi. Gospodarski napredek bi moral koristiti vsem. Ogromno bogastvo bi moralo zadoščati potrebam delavskih slojev. Po vsem logičnem mišljenju bi moralo biti delo v redu resničnega duševnega in gospodarskega blagostanja. Dejansko je pa položaj ves drugačen. Delo donša delavskemu ljudstvu namesto blagostanja revščino in pomanjkanje.

In kako to? ... V tem je vsa važnost socialnega vprašanja. Delavec ne poseduje sredstev dela. Le tako si moramo raztolmačiti dejstvo, da ne uživa delavec sadov svojega dela. Delavec poseduje le delovno moč, — ono delovno moč, ki daje proizvajati obliko in vrednost, ki ustvarja, pospešuje in pomnožuje socialno bogastvo in splošni svetovni napredek.

Delo ne donša proletarcu življenja, sreče in blagostanja, zanj je delo vzrok boli, stradanju in razredni krivičnosti. Ta vzrok hočemo na kratkem pojasniti in očrtati.

Socialno bogastvo ustvarja delovna moč. Socialna uredba, ki deli človeško družbo po razredih — v razrede gospodujočih in v razred razlaščenih — sili delavca, da mora prodajati svojo ustvarjajočo delovno moč onim, ki monopolizirajo bogastvo in proizvajajo. Delodajalec je posestnik dela, in on kupuje delovno moč proizvajalcev. Delavec je plačan suženj posedujočih, ki pa ne plačujejo njegove finančne in duševne delovne moči po vrednosti proizvajajo.

Le del te vrednosti se izplačuje delavcu. Večji del vrednosti pa ostane delodajalcu, ki kopiči tako bogastvo, kapitale. Kapital predstavlja le nakopičenje delovne moči.

Toda, kako je vendarle mogoče, da je maloštevilni razred gospodujočih kapitalistov zaslužil delavski razred tako, da ga je prisilil, da se vdaja izkoriščevanju? To je bilo mogoče vsled tega, ker si je kapitalistični razred osvojil proizvajalna sredstva (stroje, tovarne, zemljo itd. itd.) Ta proizvajalna sredstva predstavljajo edino eksistenčno sredstvo. Zato je delavec prisiljen, ako noče trpeti gladi in pomanjkanja, da prodaja kapitalu edino vrednost, ki mu še ostaja, namreč delovno moč. Zato je kapitalistu omogočeno izkoriščanje delavstva in nakopičevanje kapitalov; zato je delo za one, ki ga ustvarjajo, vzrok revščine ...

Toda krivično razdelitev bogastva omogočajo še drugi vzroki: stroj je najhujši konkurent delavstva. Stroj nadomešča in s tem izstradava delavca. Konkurenca stroja na eni strani in na drugi strani konkurenca med kapitalisti omogoča neprestano slabšanje položaja za delavstvo.

Stroj v kapitalistični družbi pomeni večje bogastvo za kapitaliste in je torej v prvi vrsti za njih blagoslov; toda stroj kot tak bi moral pomeniti blagoslov za delavca, ker mu je odvzel mnogo napornega dela. V resnici je v sedanji družbi pognal tisoče na cesto, in tisti, ki delajo s stroji, imajo vseeno naporno delo. Stroj bo pomenil resnično izboljšanje za delavstvo šele v socialistični družbi.

Naravna posledica kapitalističnega izkoriščevanja tlačanstva je razredni boj in razredno združevanje delavskega ljudstva. Delavci ne posedujejo le delovne moči. Posedujejo tudi nekaj pravic. Predvsem pravico, ki jim gre po vseh naravnih in človeških zakonih, to je pravico do življenja. Sedanji kapitalistični režim ne priznava delavcu te pravice. Toda delavstvo je prišlo do zavesti svojih pravic in se zato bolj in bolj organizira v svoje bojne organizacije, ki uveljavljajo njegove težnje na gospodarskem in političnem polju. Boj delavstva, ki je boj za uveljavljanje pravic in interesov razlaščenih napram interesom posejudo-
v, mora biti za to neposredni boj razreda proti raz-
du. Mezdna gibanja in stavke dokazujejo, da se raz-
redni spor čimdalje poostruje ter izražajo dejansko,
da je delavski razred proti sedanji kapitalistični ured-
bi človeške družbe.

Delavci so sužnji kapitalistov in delodajalcev. Na-
ramah delavcev sloni krivični sistem izkoriščanja in
pobijanja. Pičlo število izvoljenih lenuhov monopoli-
zira življenje delavcev in bogastvo, ki ga oni ustvar-
ajo. Za gospodujoče blagostanje, srečo in razkošje;
za delavce glad in trpljenje. Ali ura osvobođenja prih-
a tudi za sužnje, ki so našli pot do emancipacije. Za-
vest moči in solidarna volja preveva delavce, ki hoče-
jo biti svobodni.

Kaj hočejo socialisti.

Premogarji hočejo, da bi premogovnike lastovalo
ljudstvo, ne pa kapitalisti. Oni hočejo, da bi se rovi
obratovali za produciranje premoga, ne za profit.

Železniški delavci hočejo, da bi ljudstvo lastova-
le železnice in s tem zagotovilo boljšo poslužbo javno-
in dobre delovne razmere železniškemu delavstvu.
Tako bi se vpoštevali le interesi splošnosti, ne pa pro-
fita posameznikom.

Tudi socialisti hočejo, da bi ljudstvo lastovalo
le železnice in rudnike in da bi se jih obratovalo v prid
ljudstva in ne za profiterje.

Ampak socialisti se ne zadovoljujejo samo s tem.
Oni hočejo, da bi ljudstvo lastovalo in obratovalo VSA
redstva produkcije in distribucije bogastev, kot so
naravni zakladi, mlini in tovarne, banke in klavnice,
le železnice, parniki, brzojavne naprave itd.

Kadar bo ljudstvo lastovalo industrije in jih obra-
tovalo v dobrobit VSEH, namesto za profit nekaterih,
kadar šele bodo rešeni takozvani industrialni in poli-
tični "problemi".

Industrija v rokah posameznikov, operirana za
profit, je kapitalizem. Industrija v posesti vsega ljud-
stva, demokratična kontrola in gospodarstvo, JE SO-
CIALIZEM.—*Erie Labor Press.*

Cene življenskih potrebščin se zopet navijajo. Od
kar se je končala vojna, nam vedno pripovedujejo o
miševanju cen živilom in drugih potrebščin, delavec
pa tega nikjer ne opazi. Zelo občutno pa je opazil zni-
ževanje plače. Da se delavec potolaži, vodijo gos-
podarje, ki imajo na deset tisoče dolarjev plače na leto,
preiskave. Nobenih preiskav ni treba! Letina ni bila
ni slabša kakor druga leta. Material ni nikamor iz-
ginil. Vzroki navijanju cen so v požrešnih profitih.
Odpravimo profit, pa ne bo treba nobenih preiskav,
ki so le pesek v oči ljudstvu, a ne nasitijo niti kanarč-
ka.

SEMINTJA.

**Manjša plača, slabša hrana. — Dvojne
dividende. — Tri obletnice. — Samo
ena je važna. — Alice daje nasvete. —
Sodišče o minimalnih plačah. — Dvoj-
ne mere. — Preveč radikalizma.**

Statistika, ki jo je podal agrikolturni oddelek
zvezine vlade, izkazuje, da se je tekom leta porabilo
25 funtov mesa manj na osebo kakor prejšnje leto.
25 funtov mesa več ali manj za eno osebo ni veliko.
Kadar se 25 pomnoži s sto milijoni, tedaj pomeni to
veliko količino mesa. Mesarski trust ga je toliko manj
prodal in živinorejci so prodali toliko manj živine.
Vlada obljubuje, da bo prišla na pomoč živinorejcem,
kako, ne pove. Agrikolturni department priporoča pre-
bivalstvu, naj vživa več mesa. Domneva, da ljudje jedo
manj mesa radi tega, ker prevladuje mnenje, da je
uživanje preveč mesa nezdravo. Department pobija ta
nazor, katerega je po njegovem zatrdilu medicinska
znanost že davno zavrgla. Vzrok manjši porabi mesa
pa je neke drugje, kje, tega v Washingtonu niso po-
vedali.

Povprečen delavec, ki je zaslužil med vojno 30 do
40 dol. na teden, zasluži danes 18 do 25 dolarjev. Na
stotisoče je takih. Cene življenskih potrebščin so iste
kakor so bile med vojno; le v malokaterih slučajih so
nižje. Med plačo \$40 na teden in \$25 na teden je raz-
lika. Radi te razlike pride na vsako osebo v Zedinjenih
državah 25 funtov mesa manj na leto, dasiravno je na
trgu več živine kakor jo je bilo prejšnja leta. Železni-
ški odbor pravi, da je takozvana življenska plača far-
sa. \$25 na teden po mnenju gospodov, ki vlečejo za
brezdelje v tem odboru po \$10.000 plače na leto, po-
polnoma zadostuje za dostojno preživljanje delavčeve
družine. Razne statistike govore drugače, kakor gos-
pod Hooper, toda živimo v deželi, kjer so profiti naj-
važnejši, in v prid teh morajo iti delavske plače navz-
dol, tudi če mora radi tega delavstvo živeti v pomanj-
kanju. S časoma se bo to spremenilo, kedaj, to je od-
visno od delavstva. Volitve 7. novembra so pokazale,
da je delavstvo sedaj še zadovoljno z vlado kapitali-
stičnih strank.

V Spanglerju, Pennsylvanija, se je dogodila v
premogovniku eksplozija. Rovi so bili polni plinov, po
stavki se jih ni prezračilo kakor bi bilo potrebno, kaj-
ti za operatorje je prišel čas žetve. Pa so želi! Okoli
osemdeset premogarjev je bilo ubitih, pa kaj zato! Mi-
ljoni v Evropi bi prišli radi v deželo dolarja, torej če-
mu bi se toliko pazilo na življenje rudarjev, posebno,
če to škoduje profitu? Iz Harrisburga, Pa., poročajo,
da se je dogodila v rovu Olyphant nezgoda, ki je za-
htevala pet človeških življenj. In tako se ponavlja me-
sec za mesecem, leto za letom. Dividende so dvojne.
Premogarjem se jih izplačuje s smrtjo in poškodbami,
operatorjem v zlatu. Lahko bi bilo drugače in bo dru-
gače, kadar bodo rudniki ljudska last in obratovani za
koristi tistih, ki kopljejo premog in rude in za kori-
sti splošnosti. To se zgodi, kadar bo delavstvo zrelo
za boljši sistem od sedanjega.

Dne 11. novembra smo praznovali v Zedinjenih
državah obletnico premirja. Po ulicah velikih mest se

je ob 11. dopoldne za nekaj minut ustavil promet, vojakom so trobentali, tovarne so ustavile stroje, parne piščalke so hreščale. Pred štirimi leti je bila končana vojna za demokracijo in odpravo vojne. Dobe se ljudje, ki to še vedno verjamejo. Ampak vojne so še zmirom v teku. Še več pa je novih vojnih nevarnosti.

Rusija je praznovala petletnico revolucije, edina obletnica v tem mesecu, vredna praznovanja. Za Rusijo in za vse človeštvo pomeni resničen korak naprej, ki bo omogočil napraviti nadaljne korake — naprej. Premirje, sklenjeno na zapadnih bojiščih dne 11. novembra 1918, nas ni pomaknilo niti za las naprej v civilizacijo.

Tudi Italija ima svoje slovesnosti. Dne 4. novembra je praznovala obletnico poraza avstro-ogrske armade. Politiki, kralj, ministri in generali so v slavnostnih govorancah poveljevali junaštvo nepremagljive italijanske armade, ki je s porazom avstrijskih čet odločila vojno za demokracijo — če smemo verjeti Italijanom. Zanimivo je, da se je praznovanju te "zmage" pridružila tudi katoliška duhovščina v Italiji. Po cerkvah so zvonili in duhovniki so maševali v zahvalo vsemogočnemu, ki je dodelil zmago italijanskemu orožju. Avstro-Ogrske ni več, Habsburžani, kolikor jih je ostalo, so za Vatikan sedaj brez pomena, torej je treba iskati novih prijateljev. Taka je mati cerkev dandanes. Hlapčuje, zato da ji tisti, ki jim služi, v povračilo izkazuje usluge.

Kongresnica Alice Roberston iz Oklahome je dne 7. novembra izgubila bitko za ponovno izvolitev. To je ženska nazadnjaških nazorov in s svojim nastopom v kongresu ni delala svojemu spolu prav nobene časti. Sedaj podaja izjave. Svetuje ženstvu, naj se ogiblje politike. "To je stvar za moške, ženske naj se posvetijo gospodinjstvu". Zakaj se ni Alice držala tega pravila? Najbrž niti za gospodinjstvo ni dobra; za politiko vemo da ni. Tudi vemo, da napredno ženstvo ne bo poslušalo njenih nasvetov. In to je dobro za oba spola.

Socialistična stranka je vedno stala na stališču enakopravnosti ženstva z moškimi. Enake pravice, enake dolžnosti, to je edino pravično pravilo. Kjer so imele ženske volilno pravico, je dala na kandidatsko listo tudi ženske. Kapitalistične stranke so jo pričele v tem posnemati šele zadnje čase. Znamenje, da so ženske sposobne tudi za kaj drugega kakor za pomivanje loncev in za garanje v tovarnah.

Dne 6. novembra je izreklo apelno sodišče v Distriktu Columbia, da je zakon, ki določa minimalno plačo za ženske in otroke, neustaven. V svojem izreku izvaja sodišče, da bi ne bilo ničesar slabšega za delavstvo, kakor če bi imela država moč določati delavske plače. "Vzemite delavcem pravico prodajati svojo delovno moč za najvišjo ceno, pa ga s tem ponižate do avtomatona, postal bi navadna kreature države." Zakon, ki določa minimalno plačo za ženske in otroke v Washingtonu in okolici, znano pod imenom District of Columbia, je bil sprejet — ne zato, da se prepreči delavkam prodajati delovno moč po najvišji mogoči ceni, ampak zato, da se jih varuje pred prenizkimi plačami. Zakon jim ni zabranjeval delati za višje plače kot jih je on določil, prepovedoval pa je delodajalcem plačevati manj, kakor v zakonu določene

mezde. Sodnikom, ki so proglasili ta zakon za neustaven, je to znano. Delavke ne bodo prejemale sedaj več, ampak manj, kakor določa zakon, in raditega je bil proglašen za neustaven. Če bi znalo delavstvo razumeti ta odlok, bi svoj radikalizem izkazalo dan pozneje, dne 7. novembra, drugače, kakor ga je.

"Dr." Albert Moore je pred par leti pustil službo zavarovalniškega agenta in ustanovil novo "vro" Ozdravljal je bolnike, obujal mrtve in celil družinske rane. Za žrtve si je izbral dame iz premožnejših krugov, ki so mu kmalo nanosile okoli osemdeset tisočakov. Sedaj premore ta čudodelnik že precej tisočakov več. Družinske rane je "celil" tako spretno, da je Mr. Talcott dal na izbero svoji ženi: "Ali pusti mene, ali pa 'čudodelnika' Moora." Žena je hotela imeti oba. Talcott pa je napravil svoj konec v jezeru. Druga "prominentna" Moorova žrtev je žena sodnika Cartwrighta, ki mu je znosila več tisočakov, končno je prevedela, da Moore ni nikak svetnik in čudodelnik, pač pa navaden falot. Dvignila je proti njemu tožbo, ki je vzbudila precej senzacije. Zadnji teden ga je sodišče obsodilo na \$100 globe in tri mesece ječe. Moore je dejal, da ne bo niti en dan zaprt in je vložil priziv na višjo instanco. Moorov slučaj ni edini te vrste. Takih "kultov" je v tej deželi vse polno in marsikdo si je napravil bogastva. Država jih ne preganja, razen v skrajnem slučaju, pa še takrat jih prime le z rokavicami. Sundayi, Moor, Volive in podobne kreature niso nevarne pravemu amerikanizmu, kakor si ga predstavlja finančna kasta. Zato lahko varajo, kolikor si jim poljubi.

V zaporih širom Zedinjenih držav je še vedno precejšnje število političnih jetnikov, med njimi največ članov I. W. W. Ti so po nazorih ameriških sodišč nevarnejši, kakor Moore ali Ponziji. Tatove in zavalce, ki izvabljajo denar pod krinko raznih "kultov", se izpušča. Socialisti, komunisti, člani I. W. W., ti morajo biti v ječi, ker so nevarni organizirani vladi! Da toda kako organizirani?

"V Zedinjenih državah je danes vse preveč radikalizma in premalo amerikanizma," je dejal pred nekaj dnevi Alvin T. Owsley, novi komandant Ameriške Legije, v svojem govoru pred člani trgovske komore v Chicagi. Preklesel je prizadevanje za priznanje sovjetske Rusije in strogo obsodil napore zavednega delavstva za osvoboditev političnih jetnikov. Preganjanje političnega zavednega delavstva je po njegovih mislih "amerikanizem" in z njim so se strinjali navzoči člani trgovske komore. Ravno zato, ker podpirajo ta amerikanizem denarni interesi, ni dober, in se bo moral namakniti drugemu, takemu, kakršnega propagirajo socialisti. V Rusiji je bil pod carizmom vsakdo izdajalec Rusije, kdor je propagiral boljši, pravičnejši sistem ruski državni tvorbi. Carizem je pošiljal te "izdajalce" v Sibirijo in na vislice, kljub temu je padel. In kar se je zgodilo v Rusiji, se je zgodilo v zgodovini borbe pravice nad krivico že mnogokrat. Tudi v bodoče ne bo izjeme. Današnji "amerikanizem" bo padel, morda hitreje kot mislimo da bo. Za njegovo diskreditiranje med masami skrbe tisti, ki so prepričani, da ga čuvajo in širijo med neamerikanizirane Američane. In s tem, da ga širijo, da pobijajo njegove nasprotnike in jih mečejo v ječe, gladijo pot novemu, boljšemu amerikanizmu.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Kdo je v resnici napreden.

PULLMAN, ILL. — Tukajšnja slovenska naselbina se že dolgo let ponaša, da je ena izmed najnaprednejših. Če pa bi nam bilo treba pisati zgodovino in rezultate naše naprednosti, bi slika ne bila tako sijajna, kakor nekateri mislijo. Kajti merilo napredka je v delu za napredek in v njegovih uspehih in neuspehih.

Na Pullmanu n. pr. nimamo slovenske cerkve, kakor v sosednjih naselbinah South Chicagi in v Chicagi. To, mislijo nekateri, je že vidni znak napredka. Na Pullmanu nimamo katoliških društev, kakor druge naselbine, ne misijonov, ne organiziranega pobiranja milodarov za zvonove in za klerikalne ustanove. Na videz je naša naselbina torej res zelo napredna. Jaz jo imam rad, kakor vse tukajšnje rojake, toda z naprednostjo pullmanske naselbine vendar nisem zadovoljen.

Kdor je po Pullmanu agitiral za delavske liste, v prvi vrsti za "Proletarca", je gotovo naletel na odpor naših nenaprednih trdinov. V čem obstoji njihov napredek? V tem, da so se otresli cerkvenega mračnjatva in se udali tihi brezbriznosti. Agitatorjem priporočajo, da ob volitvah glasujejo za prijatelje delavca in da so naročeni na napredne liste. Podal bi lahko popolnejšo sliko takih ljudi, pa je agitatorjem itak znana, prizadeti pa se potem čutijo užaljene, kajti resnica v mnogih slučajih ni prav nič prijetna.

Najhujše je pri agitaciji za delavski tisk. Če je agitator nadležen in se ne da odpoditi z izgovori, tedaj mu naprednjak vrže tisto vsotico za pol leta naročnine, ne zato, ker se zaveda, da je treba delavski tisk podpirati in ga čitati, ampak zato, da se te odkriža.

Ameriški slovenski delavci v veliki večini niso klerikalni. Močnih klerikalnih naselbin je malo. Ampak večina našega delavstva je brezbrizna, ne briga se za nobeno stvar, veliko kritizira, v političnem oziru ni ne to ne ono, ker noče biti aktivna. Napredni so pa vsi, in to vam bodo povsod povedali na ves glas. Poloričarstvo prevladuje. To se opaža posebno takrat, kadar pridejo kakšen duhovni gospod okoli. Dasi so ljudje svobodomiselní, imajo do "gospodov" še vedno več respekta kakor do tistih ljudi, ki se dan na dan trudijo vzbuditi delavske mase in jih organizirati za boj v taki organizaciji, ki bo v stanju izvojevati pravičnejše življenske razmere. Klerikalna vzgoja, vcepljena našim rojakom v avstrijskih šolah in pod domačimi krovi, ima v izseljencih v Ameriki še vedno svoje sledove.

Ljudje brez načel zabavljajo čez socialiste, kadar so tako razporejeni, in zabavljajo čez farje, kadar so v obratnem razporejenju. Za napredek pa so potrebni ljudje za načeli, ljudje, ki imajo kake cilje v življenju. Socialisti imajo za cilj spremeniti družabni sistem s tem, da odpravijo kapitalistično družabno tvorbo in jo nadomestijo s socialistično. Tako delo, ta cilj, potrebuje organizirane sile, da se bojuje proti organizirani sili izkoriščevalnega razreda. Verske sekte uče v posmrtno življenje v nebesih, in v ta namen imajo svo-

je organizacije in institucije, katere podpirajo verniki. In tako je z vsako sekto, z vsako organizacijo. Ako ima človek prepričanje in cilje, mora podpirati strujo, vero ali karkoli že, s katero soglaša in h kateri se prištevava. Le ljudje, ki nimajo prepričanja in katerim je naprednost ali pa pobožnost v frazah, niso nikjer, ali kakor pravimo po domače, "niso ne krop ne voda."

Nič ne pomaga zabavljati samo čez kapitaliste, graftarje, korumpirane unijske voditelje i. t. d. Čim večkrat bomo povedali resnico, da smo si vseh nadlog sami krivi, da je ležeče na nas, kedaj izboljšamo družbo, tim bolje. Brezbriznost med delavstvom je treba razgaljati.

Na Pullmanu imamo socialistični klub, ki obstoji par mesecev manj ko dve leti. Gotovi elementi so mu ob ustanovitvi prorokovali hitro smrt. Če bi bili res tako napredni kakor se delajo, bi pristopili vanj in delali tako kakor oni mislijo da bi bilo najboljšo. Ampak naš klub živi in uspeva in bo živel in deloval naprej za socializem. Danes šteje enaindvajset članov in članic, kar ni veliko število, toda vzeto v poštev, da so celo nekatere velike naselbine brez socialističnega kluba, je Pullman vendar še v ospredju, v kolikor se tiče razredne zavednosti našega delavstva. Vsak aktiven sodrug bi seveda rad, da bi bili v klubu vsi delavci v naselbini, da bi vsi pomagali pri klubovih akcijah, da bi se vsi udeleževali shodov itd.

Naš klub je v zadnji volilni kampanji skrbel, da so bili razdani kampanjski letaki, ki jih je izdala J. S. Z.; po svojih najboljših močeh je deloval za nabiranje prispevkov v prid kampanje, in sklical je tudi shod za naše rojake delavce, na katerega je pozval dva govornika, sodruga Chas. Pogorelec in J. Ovna. Člani kluba so agitirali za udeležbo med vsemi rojaki na Pullmanu in tudi po listih so oglašali ta javen shod. Nadejali smo se velike udeležbe, toda na dan shoda ni bilo tistih, katerim je bil shod namenjen, ampak razun par nečlanov so prišli na shod samo člani in članice. Človek bi mislil, da se bodo ljudje bolj zanimali za stranko, ki se bori za njihove interese, pa se sploh za ničesar ne brigajo. Na Pullmanu je delavstvo prizadeto vsled stavke delavcev v železniških delavnicah, ki traja že od 1. julija. Brutalnost kompanije, pomoč, ki jo dobivajo kompanije od sodišč in vlade, je potisnila delavstvo k steni. Tako vlado bi bilo treba nadomestiti z ljudsko vlado. Če bi nam že ne bilo mogoče zmagati sedaj, bi delavski glasovi, oddani za socialistične kandidate, bili vsaj glasen protest proti obstoječim razmeram, kar bi povzročilo če že ne drugega vsaj strah v kapitalističnemu taboru.

Mlačnost med delavstvom je kriva, da ne gremo naprej hitreje kakor gremo. Prav je rekel J. Oven na našem shodu: "Delavec, zavedaj se, da si delavec, zavedaj se, da je tvoj prostor v delavski organizaciji, in ta je socialistična stranka, in v njenih vrstah zavednega delavstva je tudi tvoj prostor, da v nji deluješ zaeno z drugimi sodrugi vreči današnji gnili sistem in pomagaj graditi socialistični sistem!"

Volitve so končane in ko smo čitali izid, smo videli, da so zmagali denarni interesi, kakor navadno. Le nekaj nad dvajset tisoč delavcev v tem okraju je imelo pogum glasovati za socialistične kandidate, drugí so glasovali za demokrate in republikance, kar je

eno in isto. Če bi delavstvo glasovalo za socialiste, bi dobili v postavodajah tako močno zastopstvo, da bi se že v teku mesecev poznalo, da kapitalizem ne more več nastopati proti delavstvu tako brezobzirno kakor sedaj. Toda proletariat še ne veruje v svojo moč, oziroma se je še ne zaveda. Bo treba pač še veliko boja, še mnogo vzgojevalnega dela, še veliko agitacije za pridobivanje delavstva v organizacijo! Dotlej, dokler bo delavstvo služilo kapitalističnim strankam, se ni nadejati boljše bodočnosti. V naših rokah je odločitev. Kadar spoznamo to, kadar bo večina delavstva zrela, bomo lahko govorili o napredku. To velja za večino slovenskega in vsakega drugega delavstva.

Za nas ni prišel še čas počitka. Ako bo vsak sodrug agitiral za svojo organizacijo, za socialistično časopisje in se enotno borili proti kapitalizmu, smo lahko prepričani, da pride dan, ko bodo padli okovi današnje krivičnosti in zavladal bo socializem, ki nas bo vodil naprej in naprej v izpopolnjevanje novega družabnega reda. Kar velja za vse sodruge, velja tudi za člane našega kluba na Pullmanu. Skrbimo, da bo rasla naša organizacija, da bo aktivna, da bo Proletarec zahajal v stanovanje vsakega slovenskega delavca in da ga bo vsakdo tudi čital. Potem bomo lahko s ponosom rekli, da je pullmanska slovenska naselbina resnično napredna. Torej naprej v boju za socializem.

JOHN JEREB, tajnik kluba št. 224, JSZ.

Posledice razdora nam kažejo vrednost solidarnosti.

GLENCOE, O. — Osem let stanujem v okraju Belmont in pri vsakih volitvah je imelo zavedno delavstvo svojo kandidatno listo. Pred štirimi leti je bila tu organizacija socialistične stranke še zelo močna, in sodrugi smo delali solidarno, četudi so med nami vedno obstajale razlike v mišljenju o tem ali onem problemu in o taktiki. Naš cilj je bil enoten in boj proti skupnemu sovražniku je bil skupen boj tudi od naše strani. Dogodilo se je, da so nestrpnosti pričeli govoriti o možnosti hitrega prevrata. Ker nismo bili vsi njihovih misli, kajti eni vemo, da je proces v preminjanju družabnih procesov počasen, je sledil razdor, katerega posledica je oslabiljena delavstva in pojačanje kapitalistične moči v boju proti delavstvu.

Elementi, ki so se oddružili od socialistične stranke, so ji napovedali boj, ki je škodoval stranki in njim in s tem največ celokupnemu delavskemu gibanju. Tako se je dogodilo, da socialistična stranka ni imela v vseh okrajih svojih kandidatov in ne dovolj organizirane moči za veliko kampanjo. Workers party, ki trdi, da ima veliko članov in je sprejela v svoj program volilno akcijo, pa tudi ni postavila kandidatov, ne zato, ker jih ni hotela, ampak ker jih ni mogla, ker nima dovolj moči za volilne boje.

Navdušujemo se ob uspehih ruske revolucije. Da, ruski delavski razred je dosegel uspehe, toda zato se je moral bojevati sam. Za ameriški proletarijat ne pride rešitev iz Rusije, če se sami ne bomo postavili v boj. Ako hočemo pomagati Rusiji, moramo najprvo združiti naše moči in voditi boj proti ameriškemu kapitalizmu kakor ga je treba. Zadnjih par let nam je dalo dovolj izkušenj, kam vodi nesloga. Ne koristi nikomur drugemu kakor kapitalizmu. E. V. Debs je povedal v svoji izjavi, da če je delavstvo zrelo imeti delavsko stranko, imamo tu socialistično stranko v kateri je prostor za vse, ki verujejo in hočejo delati za socializem. Ako bomo v nji vsi, bomo iz nje napravili organizacijo, kakršno hoče večina. Mi nismo ka-

kor Mohamedanci, da bi se ozirali le v Meko. Za nas ni Meke in ne nezmotljivega preroka. Delati in bojevati se moramo tam, kjer živimo in se boriti proti sovražniku tam, kjer ga najlože dosežemo.

Vsi, ki čutimo in mislimo socialistično, si podajmo roke, da bomo imeli enotno fronto vsaj do leta 1924, ko bomo vojevali velik volilni boj. Pripravljajmo tla za zedinjenje in ne hujskajmo delavstva ene frakcije proti drugi, pač pa ga navajajmo za združenje enotni organizaciji. Več dela, manj fraz, več kooperacije in manj razdiranja, to je, kar potrebujemo!

NACE ŽLEMBERGER.

Sodrugom v Lloydellu, Pa.

LLOYDELL, PA. — Največja nesreča za organizacijo je brezbriznost. Če so člani indiferentni, je organizacija mrtva. Če so člani aktivni, je organizacija AKTIVNA. Vedno govorimo, da se je delavcem treba organizirati tudi politično, če hočejo zmagati in v tu namen imamo socialistično stranko. Jugoslovanska Socialistična Zveza je del te stranke. Iz soc. klubov sestoji J. S. Z. Če so klubi aktivni, je J. S. Z. aktivna. Ako bi imeli na deset tisoče aktivnih članov, bi dosegli pri volitvah velike uspehe. Ker nismo dosegli zmag, valimo krivdo na vse, samo sebe izpuščamo.

Socialistični klubi niso tukaj zato, da so aktivni samo ob volitvah. Njihova naloga je voditi propagando med neorganiziranim delavstvom. Prirejati morajo shode, igre, predavanja, zabave, vse v zgojevalni in agitacijski namen. To je NALOGA socialističnih klubov.

Tu imamo socialistični klub št. 181, JSZ. Na žalost ne spada med najaktivnejše, po krivdi neaktivnega članstva. Pred vsem je dolžnost članov prihajati na seje. Kdo pa naj vrši klubovo delo, ako ne člani kluba? Imamo jih nekaj, ki so na seje popolnoma pozabili. Radi tega je bilo na zadnji seji sklenjeno, da se jih s temi vrsticami povabi na prihodnjo sejo, ki se vrši v nedeljo 26. novembra ob 2. popoldne v prostorih sodruga John Ileršiča.

Ne pozabite na ta dan. Pridite na sejo in podajte izjavo, da-li mislite še ostati člani kluba in sodelovati v boju za socializem, ali pa nameravate ostati brezbrizni.

Sodrugi, upamo, da ostanete v našem krogu vsi, ker smo vsi potrebni drug drugemu v boju zoper kapitalizem. Boj za osvoboditev je boj nas vseh, ki smo iskoriščani in zatirani. Na svidenje 26. novembra.

TONY ZALAR, tajnik.

Sodrugom v Springfieldu, Ill.

SPRINGFIELD, ILL. — Članstvu tukajšnjega socialističnega kluba J. S. Z. naznanjam, da se vrši prihodnja seja v soboto 25. novembra ob 8. zvečer. Datum seje je preložen radi tega, ker se vrši četrto nedeljo v tem mesecu seja S. N. Doma. Zato naj sodrugi vpoštevajo datum 25. novembra in se gotovo udeležijo seje.

Ob tej priliki vabim slovenske delavce, ki še niso člani tega kluba, da pridejo na prihodnjo sejo in stopijo v naše vrste.

Joseph Ovca, tajnik kluba št. 47.

Članstvu kluba št. 1, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Seja kluba št. ena se vrši v petek 17. novembra ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Sodrugi in sodruginje naj se je udeležijo polnoštevilno.

Tisti, ki so prodajali vstopnice v predprodaji za slavnost petletnice ruske revolucije, naj preostale vstopnice čim prej vrnejo, da se more izdelati poročilo in plačati od prodanih vstopnic vojni davek. — *Tajnik.*

IZVLEČEK ZAPISNIKA SEJE UPRAVNEGA ODBORA "PROLETARCA"

dne 5. oktobra 1922.

Predsednik odbora sodrug J. Oven otvori sejo in prečita dnevni red ki ga seja potrdi. Navzoči so Alesh, Oven, Udovich in Gottlicher, od upravnštva Pogorelec, od uredništva Zajec, od tajništva JSZ. Petrich.

Pogorelec poroča, da je bil na to sejo pozvan tudi odbor slovenske sekcije J. S. Z., in člani, ki so se odzvali kot taki so Aleš, Godina, Gottlicher, Mary Udovich, Cainkar in Zajec.

Čita se zapisnik zadnje seje upravnega odbora in sprejme.

Pogorelec pravi v svojem poročilu, da je treba nekaj ukreniti za zmanjšanje dolga v tiskarni. Omenja, da radi stavk v tistih krajih, kjer ima Proletarec največ naročnikov in od kjer je dobival največ podpore, niso dohodki taki, kakor bi bili potrebni. Omenja, da smo na dohodkih za naročnino napredovali, nazadovale pa smo na oglaših in na podpori. Iz svojih izkušenj, ki jih je dobil na agitacijskem potovanju, izvaja, da je delavstvo naklonjeno socialističnim idejam in pripravljeno delati v soc. organizacij in podpirati socialistični tisk, toda treba vzeti v poštev, da je bil ogromen del slovenskega delavstva na stavki premogarjev, ki deloma še sedaj traja. Ti delavci so sami kravo potrebni pomoči, kajti unija je bila brez sredstev in delavci so bili odvisni za preživljanje tekom stavke od svojih lastnih virov. Tistim, ki jim je potekla naročnina in so sporočili, naj se se jim list pošilja, kajti naročnine sedaj ne morejo poravnati, pač pa jo bodo takoj ko bodo mogli, smo list pošiljali naprej. To je pomenilo enake izdatke in naraščanje dolga, pa manj dohodkov. Pravi, da je prepričan, da bodo prizadeji naročnino poravnali kakor hitro bodo mogli, toda tiskarna želi, naj ji plačamo vsaj del dolga. Upravnik poda poročilo o dohodkih in izdatkih. Izvaja, da situacija pri listu ni slabša ko kedaj poprej, pač pa smo zabredli v dolg največ vsled zmanjšanja dohodkov listu v podporo. Priporoča, naj slovenska sekcija posodi 500 dolarjev, da se plača tiskarni tisoč dolarjev. Več ko \$500 se iz Proletarčeve blagajne ne more dati. Sledi diskuzija o stvari, v katero posežejo Godina, Aleš, Mary Udovich, F. Udovich, Zajec, Petrich, Oven in Pogorelec. Končno sklene odbor slov. sekcije, da se "Proletarcu" posodi iz sekcijske blagajne \$500.

Pogorelec poda poročilo o svojem agitacijskem potovanju po Pennsylvaniji. Pravi, da je bila njegova tura uspešna, dasi so bile razmere za dosego gmotnega uspeha slabe radi stavke premogarjev in brezposelnosti, kateri je bilo izpostavljeno delavstvo pred stavko. Reorganizirala sta se dva kluba, pridobil je listu 300 novih naročnikov, prodal za par sto dolarjev knjig in brošur, na shodih in sestankih se je pridobilo nekaj v podporo listu, tako, da se lahko trdi, da je bila njegova tura v danih razmerah uspešna. Ves čas, ko je bil na potu, je porabil za agitacijo kjerkoli in kakorkoli je mogel in tako je nastopil tudi na mnogih unijskih shodih, kjer je govoril za stvar socializma. Priporoča, naj se skrbi, da bo vedno kdo na agitacijskem potovanju, kajti polje za delo je ugodno, amo agitatorjev primanjkuje. Poročilo se vzame na znanje.

Dalje poroča o agitaciji sodruginje Frances A. Tauchar. Pridobila je 227 novih naročnikov in tudi nekaj gmotne podpore za list. Nji se mora priznati, da je dobra agitatorica pa tudi vztrajna.

Upravnik poroča o splošnem stanju pri listu. Omenja, da se število naročnikov veča, treba pa bo skrbeti, da se njih število zviša v toliki meri, da bodo dohodki naročnine in oglasov pokrivali stroške pri listu. Omenja, da se je tekom leta prodalo precej knjig iz Proletarčeve zaloge in da se naš književni trg širi. Malenkosten dobiček od prodaje knjig pomaga vzdrževati list, da pa bo ta vir dohodkov še večji, bo skrbel, da se književna zaloga poveča.

O Ameriškem družinskem koledarju za 1923 poroča, da je delo do malega izvršeno in ako ne bo izrednih ovir, bo koledar izšel v začetku novembra. Želi, da seja odloči, koliko iztisov koledarja se naj tiska in ali naj se ga izda mehko ali trdo vezanega. On priporoča, naj bi bil letos vezan le v trde platnice, prvič ker ljudje žele vezanega v platno, in drugič, ker bo taka vezba cenejša če se ga da vezati v platno vsega, kakor pa samo kakih 500 iztisov.

Aleš je mnenja, naj se ga izda, kakor letnik 1922, z mehko in trdo vezbo. Istega mnenja so tudi nekateri drugi člani odbora. Po daljši diskuziji se sklene, da se ga da vsega vezati v platno, cena pa naj mu bo 25 centov manj ko zadnje leto, to je 75c mesto en dolar.

Upravnik poroča, da je dobil list zadnje čase nekaj več oglasov. Lahko bi jih še več, ako bi hoteli sprejemati vse medicinske oglase in take oglase, v katerih ponujajo v nakup delnice. Oglas, ki ponuja poleg nekega zdravila še kup ruskih rubljev, je odklonil, ker smatra, da se s takim oglasom smeši sovjetsko Rusijo, oziroma njen denar.

Nadalje poroča o uradnih prostorih. Razni sodruzi so poizvedeli za več prostorov, ki pa ni nobeden povsem odgovarjal potrebam našega urada, poleg tega so bili lastniki zahtevali še večjo najemnino, kakor jo plačujemo sedaj. Priporoča, naj bi sedaj, ko se nahaja urad J. S. Z. v Proletarčevih prostorih, plačevala tudi ona nekaj najemnine. Da bi se z večjo agitacijo za list in Zvezo nadaljevalo tudi tekom zime, priporoča, naj bi šel za enkrat na agitacijsko turo sodrug Petrich v naselbine po Illinoisu in pozneje, ako mogoče, še v Kansas in Indiano.

Razprave o povečanju naših aktivnosti se udeležijo vsi navzoči in podajali razne sugestije, katere se bo po možnostih izvajalo.

Zajec poroča o uredniškem delu za Koledar. Omenja, da ima zanj dovolj gradiva. Rad bi, da bi bila vsebina kolikor največ mogoče izbrana, in v ta namen se je kakor vselej obrnil do sotrudnikov tukaj in tudi v starem kraju. Omenja, da mu je vsled obilice drugega dela nemogoče napraviti toliko za koledar kakor bi rad. S prispevki za v koledar so pomagali Molek, Zavertnik, Tauchar, Jauch in drugi. Največ dela izven uredništva je opravil za koledar sodrug Petrich. Jos. Košak pa mu je dal na razpolago dela slovenskih pisateljev v domovini, ki so izšla med vojno. Vsebinsko bo dobra, kakor navadno.

Preide se na točko razno, v kateri so se vzele v pretres razne sugestije, kot stvar polovalnih agitatorjev in druge. Petrich pravi, da je pripravljen iti na agitacijo, dasiravno se ne odtrga lahko od doma. Vendar on gre v interesu stvari na pot za nekaj tednov. Nekateri svetujejo, naj bi šel na potovanje ponovno Pogorelec. Zajec omenja, da je slaba taktika pošiljati ven upravnika v času, ko je najbolj zaposlen. Treba bo razpošiljati koledar, v jesenskih mesecih je največ

uknjižb, treba je sestavljati računsko poročila za odbor in za davčne oblasti, in to delo vrši najlojše tisti, ki je vanj najbolj uveden. Je pa zato, da gre na pot v spomladi, ako se dotlej stvari ne uredi drugače. Glede stanarine "Proletarcu" od Zveze se sklone predložiti zadevo eksekutivi J. S. Z.

Zajec priporoča pogostejše obdržavanje sej upravnega odbora, kar se mu zdi potrebno raditega, da bodo člani odbora, v vseh podrobnostih, tikajočih se poslovanja pri "Proletarcu", vedno seznanjeni. Aleš pravi, da je pripravljen sklicati sejo vsaki čas, kadar dobi sporočilo od upravnika, da naj jo skliče. Pogorelec omenja, da je sam zato da se obdržuje čim več sej, toda ako ni važnih zadev, ki bi imele priti pred odbor, se mu ne zdi umestno sklicevati seje, že zato ne, ker imajo člani tega odbora še polno drugih odborov pri klubu in drugje in je včasih težko najti dan v vsem tednu, v katerem bi imeli člani tega odbora čas priti na sejo. Člani so zaposleni s sejami, vajami itd., pa je bil mnenja, da zadostuje, da se skliče sejo upravnega odbora, kadar je res potrebno.

Urednik predloži nekaj rokopisov, poslanih iz starega kraja, kakor tudi pismo nekega delavskega pisatelja v starem kraju, ki bi nam rad poslal večjo igro v priobčitev proti primerni odškodnini. Se naloži uredniku, naj piše po rokopis in poizve za pogoje, ki jih naj potem predloži seji. Glede druge igre, tičoč se francoske revolucije, poroča urednik, da je ni še prečital. J. Oven jo je le površno pregledal, zato se glede nje ne sklone nič odločilnega, dokler ne bo podano kako priporočilo od strani urednika. Zaključek seje.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 27. oktobra 1922.

(Ta zapisnik je bil že priobčen, toda je zmanjkalo dolične izdaje Proletarca za tajnike tistih društev, ki so večanjeni v "Pomožni izobraževalni akciji J. S. Z." Raditega je tu ponovno objavljen. — Tajništvo J. S. Z.)

Navzoči: F. Aleš, Mary Aučin, Filip Godina, F. Gottlicher, Luchich, Maslach, Petrich in Zajec. Od nadzornega odbora je navzoč Udovih, od upravnštva Proletarca Pogorelec.

Predseduje Aleš. — Zapisnik zadnje seje je prečitan in sprejet. Po zapisniku poroča tajnik, da so vsi sklepi zadnje seje izvršeni.

Tajnik poroča, da so se prijavili novi socialistični klubi iz Johnston City, Ill., s trinajstimi člani, iz Clintona, Indiane, kjer se je reorganiziral klub št. 41, z desetimi člani in iz Milwaukee, Wis., istotako z desetimi člani.

Članov je bilo naznanjenih Zvezi do tega datuma 625.

Dalje poroča, da je v smislu zadnjega zaključka preselil urad v Proletarčeve prostore.

Glede glasovanja o izbiranju kraja za obdržavanje našega zbora je rezultat sledeči: Za Chicogo je bilo oddanih 134 glasov, za Detroit 37 in za Cleveland 75. Na podlagi tega rezultata se vrši zbor torej v Chicagi. Za pokritje stroškov zbora je bilo oddanih 238 glasov za in 11 proti.

Odpri se razprava, kdaj naj stopi v veljavo čas za pobiranje po 10c od člana za pokritje zborovih stroškov. Nekateri so mnenja, naj bi se začelo pobirati te prispevke z novim letom, drugi naj se začne s 1. decembrom t. l. Končno je sprejet predlog, da se začne pobirati tozadevni prispevki s 1. decembrom t. l.

Za tem se odpre razprava, kdaj naj se začne zbor. Sprejet je predlog, naj se odpre zbor J. S. Z. zadnje nedeljo v aprilu 1923, tako da se konča v oči prvega maja.

Glede pokritja stroškov za delegate se sklone, da dobe delegatje toliko na roke, kolikor denarja bo tedaj v blagajni J. S. Z., drugo pa dobe pozneje, ko se nabere dovolj denarja za nepokriti dolg. V tem smislu mora tajnik J. S. Z. obvestiti vse klube v naprej, da se bodo vedeli klubovi člani ravnati radi teh stroškov in da bodo dobili na en ali drug način denar za svojega delegata. Ker bodo pokriti torej vsi tozadevni stroški prej ali slej iz blagajne J. S. Z., je upati, da pošlje na ta zbor zanesljivo vsak klub svojega delegata. Klub, ki nima dovolj sredstev, naj bi skrbel, da si jih dobi potom prireditve veselice, kolekt itd.

Da bo mogoče pokriti tozadevne stroške čimprej, se sklone, da se ustanovi poleg tistih 10c, ki jih plačajo člani J. S. Z. v centralno blagajno, še poseben fad, ki prične s svojo kolekto za pokritje zborovih stroškov meseca januarja 1923.

Aleš je mnenja, naj bi se organiziral zbor na širši podlagi, to se pravi z večjim številom prisostvujočih delegatov, zato je mnenja, naj bi se povabilo na zbor zaštopniki podpornih društev, ki prispevajo v fond izobraževalne akcije JSZ. po enega delegata. Ti delegatje naj bi prisostvovali zboru kot bratski delegatje in bi jim zbor podelil v eni ali drugi točki dnevnega reda besedo in glas.

To je potrebno zlasti s propagandističnega stališča.

Sklenjeno, naj priredi tajnik do druge seje primerno formo statuta, potom katerega bi se dalo organizirati zbor na podlagi te sugestije.

Udovih, član nadzornega odbora poroča o pregledanih računih, o katerih je poročal na avgustovi seji že sodr. Tauchar. Iz njegovega poročila in poročilom, ki ga podaja on ima pripomniti le to, da je bilo koncem junija na roki tajnika \$11.25 več kot je poročal Tauchar, ker je bila pomotoma zanešena ta vsota manj v dohodke. Ta vsota je zanešena sedaj v dohodke za mesec julij. Udovichevo poročilo se vzame na znanje.

Luchich poroča, da se je radi pokretanja lista Budućnost preselilo tajništvo in blagajna srpske sekcije v Detroit, Mich., kjer izhaja Budućnost. Poslovanje srpske sekcije se bo vršilo vsled tega iz Detroita, dasi ostanejo nekateri člani tega odbora v Chicagi.

Glede podaljšanja izobraževalne akcije J. S. Z. se sklone, naj tajnik pošlje vsem naprednim društvam slovenskih podpornih organizacij tudi letos apel in jih pridobi za podpiranje J. S. Z. in Proletarca.

V korist J. S. Z. se zaključil, naj gre eden izmed nastavljenecv na agitatorično potovanje. Ker je bilo že na zadnji seji uprav. odbora Proletarca določeno, da gre to pot ven Petrich, bi on sedaj samo še vprašal za pogoje o dnevnica, odnosno proviziji, ki bi jo dobil v zvezi s to potjo. Zaključeno, da dobi v času potovanja svojo plačo, vožnje stroške in 25% od prodaje knjig ter starih in novih naročnikov na Proletarca. S tem je stvar poti rešena. Petrich gre na potovanje po južnem Illinoisu sredi meseca novembra.

Tekom tega časa opravlja njegova dela upravnik "Proletarca" sod. Pogorelec.

Ker ima J. S. Z. pri Proletarcu svoje prostore, je predlagano in sprejeto, da plača J. S. Z. s 1. novembrom t. l. \$10 na mesec za stanarino.

Tajnik Petrich omenja, da je bil opozorjen na poziv, ki je izšel v Zajedničarju, glasilu N. H. Z. v Pitts-

burghu, Pa., v zvezi ustanovitve reliefa za gladujoče v Jugoslaviji ter vprašuje, kaj mislijo o tej zadevi. Gore k stvari Luchich, Maslach, Zajec, Godina in Petrich. Po kratki razpravi se sprejmejo sledeči predlogi:

1. Da se Jugoslovanska socialistična zveza načelno odzove tej akciji;

2. da objavi Proletarec apel, ki je izšel v "Zajedničarju" z dne 25. oktobra;

3. da se izvoli dva člana v odbor, ki se ima v to vrho po iniciativi gl. odbora N. H. Z. konstituirati in voditi delo tega reliefa.

Tema odbornikama pa nalega seja, da morata dobiti od gl. odbora N. H. Z. informacije, od kod izvira tozadevna iniciativa za to akcijo, to se pravi, da li izvira iz kakšne organizacije, ustanove ali oblasti v starem kraju, ali je podvzela N. H. Z. ta korak vsled kakih poročil o gladi iz starokrajskega časopisja. Dokler se ne dobi tozadevnih informacij od gori navedene organizacije, se ne more pričeti s podrobnim delom za ta relief. S tem v zvezi je naloženo tajniku, naj piše gl. odboru N. H. Z. po tozadevne informacije kakor hitro mogoče.

V odbor za tozadevni relief sta izvoljena Frank Petrich in Milan Luchich.

Zaključek seje.

Tajništvo J. S. Z.

Proslava petletnice ruske revolucije.

Socialistični klub št. 1, JSZ., je priredil v nedeljo 5. novembra v Narodni dvorani veliko proslavo ruske revolucije z bogatim sporedom. Program pa ni bil samo bogat po izbranosti točk, primernimi za tako slavnost, ampak tudi po dobrem izvajanju. In to je, kar je klubu lahko v čast, kajti v tem oziru ima med čikaškimi slovenskimi organizacijami prvenstvo. Kadar pride občinstvo na priredbe soc. kluba št. 1, tedaj že naprej pričakuje, da bo imelo od poseta velik duševni užitek in v tem dosedaj še ni bilo prevarano. Dobro moči, ki jih ima klub, so porok, da bodo imele klubove priredbe tudi v bodoče glavni namen zadovoljiti občinstvo.

Spored je otvoril Kufrinov orkester s sviranjem Marseljeze. Med dejanji je igral orkester tudi par skladb in to še precej dobro, vpoštevajoč, da je bil orkester po številu godcev zelo majhen, samo šest oseb.

Chas. Pogorelec je v svojem govoru slikal važnost socialistične organizacije in pozival navzoče, naj se ji pridružijo.

Pevski zbor "Sava" je zapel Marseljezo. Sedanji pevovodja "Save" je g. Račič.

Mešan pevski zbor "Lira" je zapel Internacionalo. Dasi so se jo pričeli učiti šele nekaj dni pred priredbo, so pevci in pevke zbora Lira dobro rešili svojo nalogo. Isto se mora priznati "Savi."

F. Zajec je govoril o pomenu ruske revolucije, o njenem uspehu in o borbi svetovnega kapitalizma proti sovjetski Rusiji. Kljub naporom svetovnega kapitalizma je ruska revolucija po petih letih preobrta jača kakor kedaj poprej.

"Evica Rubič: "Solnčna dežela", deklamirala Tilka Udovich. Tilka je nastopila že večkrat na priredbah socialističnega kluba v vlogi deklamatorice. Tudi to pot je deklamirala razločno in s čuvstvi in kadar ji bo šla slovenščina gladkejša, bo v takih nastopih še boljša. Kar zna Tilka, bi znala lahko marsikaka tu rojena slovenska deklica, če bi stariši navajali svoje o-

troke, kadar zapuščajo ljudsko šolo, čitati tudi slovensko literaturo. To je najboljši način za učenje jezika. Otroci navadno že znajo govoriti slovensko, ker se jezika nauče od starišev. Toda njihova govorica ni gladka, manjka jim besed za izražanje, pa se potem bolj in bolj zatekajo k angleščini, katero obvladajo, slovenščino pa po večini prezirajo. Da bodo otroci bolje znali jezik svoje matere, je treba, da čitajo slovenske knjige. Tu se ne gre za nacionalizem, ampak za boljše izobrazbo. Četudi nismo velik narod, imamo bogato literaturo in otroci, kadar dorastejo, bodo veseli, da obvladajo tudi slovenščino. Poznanje več jezikov pomenih tudi ložjo pot do večje izobrazbe.

Sedma točka programa je bila deklamacija v prozi "Agonija jetnika" (sibirska slika), ki jo je izvajal Michael Ratovšnik. Sodrug Ratovšnik je preživel več let v Sibiriji, kjer je videl na lastne oči, kako trpe sibirski jetniki, žrtve carizma. Deklamiral je tako živo in dovršeno, da je občinstvo presenetil. Dobro je pogodil tudi kostum in masko. Deklamacijo si je spisal sam. S tem nastopom je Ratovšnik pokazal, da je kos takim in tudi večjim nalogam na odru.

"Sestra" drama v štirih dejanjih, spisal J. Oven. Ta igra je bila glavna točka programa. Igrana je bila dobro, dasiravno se je opazilo v nekaterih prizorih nedostake. Tudi bi bilo treba več vaj, posebno za neizkušene diletante.

"Sestra" je igra iz ruskega življenja. Podaja nam sliko preganjanja borcev za svobodo in brutalno ravnanje z mužiki, kateremu so bili izpostavljeni pod carizmom.

Kakor na Slovenskem in v vseh krajih, kjer žive pobožni kristjani, tako so tudi v Rusiji cvetela božja pota in šele zadnje čase izgubljajo svoj sloves. Legendarni čudeži na gričih in gorah obledevajo, in s tem božja pota, ki so tu le še kot spomin na vraževerstvo, ki je prevevalo toliko ljudi vse do današnjega časa.

Tudi Ivan Mihačević, sin vdove, si je zaželel potovati na božjo pot v sveto Moskvo. Z njim je šla njegova sestra Sonja in družba drugih romarjev iz njune vasi. V predmestju Moskve jih dohiti noč. Romarji se ustavijo in iščejo prenočišča. Sonja in brat Ivan počivata in se čudita velikim hišam. Mimo prideta dva utrjena, izstradana moža, katerima Ivan in Sonja dobrodušno pomagata. Tujca pojasnjujeta, da sta politična begunca, katerim je po zakonih strogo prepovedano pomagati. Sonja in Ivan ne poznata zakonov, vesta pa, da je treba pomagati svojim bližnjim, kadar so potrebni pomoči. Sonja nagovarja brata, naj njima da tudi denar, Ivan ga jima ponudi, kar pa preganjanca odklonita, ne da bi Sonja to opazila. Ko sta politična begunca odšla, je vprašala Ivana, če jima je dal denar. Odgovoril je, da ga nista hotela. "Teci za njima in ga jim daj", je prosila sestra. "Ne boj se zame, jaz te počakam tu, nič se mi ne bo zgodilo," je zagotavljala brata. Ivan je odšel, Sonja se je razbrala in premišljevala, kaj je to, politični begunec. Prišla je do zaključka, da ne ve tega, prepričana pa je bila, da sta tujca, ki sta prišla mimo, dobra človeka. V tem premišljevanju jo zmoti oddelek kazakov, ki so s svojim načelnikom Pavlom Fekorovičem zasledovali ubegla jetnika. Fekorovič, brutalen policijski uradnik, velik pohotnež, je rjul nad deklico in jo mučil, da bi dobil od nje priznanje, če je videla ubežne jetnike. Ona jih ni izdala. Ko jo Fekorovič tako muči, se vrne Ivan. Tudi od njega ni Fekorovič ničesar izvedel, in da bi izsilil priznanje, ukaže mučiti Sonjo pred njegovimi očmi. Ivan prosi Fekoroviča milosti, toda ta zahteva odgovor le na svoje vprašanje o pobeglih jetnikih. Ko

Fekorovič ukazuje kazakom, naj tepejo Sonjo naprej, mu plane Ivan za vrat in ga skoro zadavi. Kazaki ga odtrgajo proč in odvedejo. Sonje ni več videl. Na pozorišču ostanejo le Sonja, ki leži na tleh od omaganja, en kazak in Fekorovič, ki kolne "prokletega mužika, ki bi s svojimi trdimi rokami skoro zadavil carjevega služabnika." Ko je prišel k sebi, pogleda na tleh ležečo Sonjo, lote se ga pohotne misli in navzočemu kazaku ukaže odnesti Sonjo v svoje stanovanje. Od veselja se smehlja in zvija cigareto. Uboga Sonja, kaj te še čaka! Konec prvega dejanja.

Mužika Ivana Mihajloviča je igral Joško Oven, avtor igre. Potrudil se je dati svoji vlogi tisto življenje, kakor ga zahteva. V vlogi Sonje je nastopila Mici Kovach. Ona je še mlada in je bila to pot prvič na odru. Nekatero njene kretnje, ko je prišla kazakom v pest, niso bile dobre. Temu ni bila kriva samo ona, ampak tudi kazaki, ki niso znali pokazati vsi tiste spretnosti v brutalnostih, kakor pravi carjevi kazaki. M. Kovach naj pride še na oder, kajti smisel za igranje ima in po par nastopih se bo izvežbala, da bo dobra igralka. Vlogo Pavla Fekoroviča je imel John Olip, ki je naš stari znanec na odru. Za to vlogo ni bilo težko dobiti boljšo moč. Sicer se mi je zdelo, da bi bil Olip v prvem dejanju lahko boljši, toda v tretjem dejanju je bil njegov nastop imeniten. Kazaka Ilinka je igral Frank Alesh. Malo bolj bi moral rabiti svoj bič in naganjati tudi druge kazake; nekateri so se obnašali, kakor da nočejo ubogati svojega poveljnika. V ruvanju pa so bili dobri.

Jetnika, ki sta jih srečala Ivan in Sonja sta bila F. S. Tauchar (Vladimir) in Jakob Marinič (Dimitrij Vasiljevič). F. S. Tauchar je imel važnejši nastop v drugem in četrtem dejanju kakor v prvem; vloga mu je pristojala in jo je dobro izvršil. Jack Marinich je imel krajšo vlogo, toda je z njo pokazal, da bo spreten igralec tudi v daljših vlogah.

Drugo dejanje se vrši v Sibiriji. Ivan je zaprt v Sibiriji, kamor je bil izgnan vsled napada na vladno osebo (Fekoroviča). Z njim je slučajno v isti celici tudi Andrejev, isti jetnik, kateremu je pomagal takrat, ko je počival s sestro Sonjo v moskovskem predmestju. Andrejev, politični jetnik, zelo inteligenten človek, je učil Ivana, da bo Rusija trpela tako dolgo, dokler bo imela sistem brutalnega carizma. Da se iztrebi gorje, pod katerim trpi rusko ljudstvo, je treba vreči carizem in namesto njega postaviti socialistično družabno uredbo. V dolgih letih zapora je Andrejev Ivana popolnoma pridobil za socialistične ideje in ga izobrazil. Tudi več jezikov ga je naučil. Čez dan sta delala v kamnolomu pod varstvom čuvajev, zvečer pa sta govorila o boljši bodočnosti, ki pride. Ivan se je mučil z mislijo, kaj je z njegovo sestro Sonjo, o kateri ni ničesar čul vsa dolga leta. Med tem je Andrejev delal načrte za beg. Neki večer mu ga je razkril in Ivan je silil vanj, da čim prej pobegne, kajti gnala ga je želja po maščevanju nad Fekorovičem, ki je kriv njegove in sestrine nesreče. Isti večer je bil vržen v clico nov jetnik, Nikolaj Andrejev. Poslušal pogovor Ivana in Andrejeva in spozna, da sta sodruga. Tudi on je sodrug, tudi on je politični jetnik. Z Andrejevom je bil že prej enkrat, pred dobrimi desetimi leti zaprt. Nikolaj Andrejev je bil takrat v tistem kraju, kjer je doživel Ivan s sestro Sonjo svojo tragedijo. Pravil je na Andrejeva vprašanja, kako je Fekorovič onečastil Sonjo, ki je pozneje umrla, več mu pa ni bilo znano. Ivan bulji v Nikolajevo pripovedovanje, verige, s katerimi je priklenjen, rožljajo, ko prisega maščevanje nad Fekorovičem. Nikolaj Andrejev ni vedel, da je

tovariš-jetnik Ivan brat Sonje. Oba jetnika sta bila ginjena, ko sta gledala Ivanovo tugo in njegovo željo osvoboditi se verig in poplačati krivice, storjene njegovi sestri. Ko se je umiril, so sklenili pobegniti. Andrejev je razjasnil svoj načrt, ki je bil, oprostiti enega jetnika verig, ki naj bi počakal ječarja in ga pobil na tla, mu odvzel ključke, rešil verig ostala dva jetnika, eden izmed njih naj bi se preoblekel v uniformo pobitega ječarja in med preklinjevanjem odvedel ostala dva jetnika mimo straže na prosto. Izpeljali so načrt kakor so se dogovorili. Novodošli jetnik je imel k sreči kos pile v čevlju zarinjeno med podplat, in s tem pripomočkom so odpilili vezi Ivanu. Potem so pričeli rožljati z verigami, budni ječar pride v celico pogledati kaj pomeni šum, toda je izvedel šele, ko se je zbudil iz nezvesti. Ampak jetnikov ni bilo več.

Izmed igralcev, kateri še niso bili omenjeni, so nastopili v tem dejanju Filip Godina v vlogi jetnika Nikolaja Andrejeva in Frank Udovich v vlogi ječarja. Oba sta bila že večkrat na odru in oba sta dobro igrala. Vloga ječarja je kratka, zahteva pa primeren tip. Nikolaj Andrejev nastopa v dveh dejanjih.

Tretje dejanje se vrši na domu inteligentne Rusije Nadje Ivanovne. Ubegli jetniki, katerim so bili kazaki in stražarji vedno za petami, so se skrivali dva meseca in prodirali nazaj v Rusijo, dokler se niso, ko so jim prišli na sled, porazgubili. V popolni onemoglosti, žejen, lačen in raztrgan se privleče Ivan Mihajlovič v hišo Nadje Ivanovne. Nikogar ni bilo v sobi, ko je prišel. Ko Nadja vstopi, ji vsled strahu pade knjiga na tla. Ivan ji v naglici pove, da je jetnik, na begu pred zasledovalci in prosi vode. Nadja mu jo prinese, potem hiti še po jedila. Ivan si ugasi žejo prične jesti, kakor je človek, ki ni že več dni ničesar zavžil, drugo stlači za srajco in hoče oditi. Nadja, ki je simpatizirala z revolucionarji, ga zadrži, naroči služkinji Ani, naj mu da obleko, ki jo je pustil neki Nadjin sorodnik, ki bo ravno prava za novodošleca, mu pripravi kopel in vse potrebno da se obrije, obenem pa naroči služkinji in Ivanu, da ga bo predstavila bratu Stazimiru in Mariji Pavlovi kot svojega sorodnika pod tem in tem imenom, ki se je vrnil iz Pariza. Tako se zgodi. Ivan se preobleče, med tem pa služkinja Ana svari gospodinjko Nadjo, naj bo previdna, kajti ta razcapanec, ki je padel v hišo, se ji ne zdi nič prida. Nadja jo pregovori, naj molči in dela, kakor ji je naročila. Nadjin brat Stazimir se je med tem vrnil z lova. Tudi Marija Pavlova, ki "rada vidi" Stazimirja, je prišla z njim. Nadja jima pove, da je prišel na kratek obisk njen bratranec iz Pariza, toda pri tem se ji vendar pozna, da ima strah vsled dvoma, če se bo vse srečno izteklo, toda ona dva ga ne opazita. Najbolj je v dvomu za Ano. Kaj, če ona pove? . . . Stazimir, ki živi le lovu, je dejal, da ima goste rad in da bo imel vsaj tovarišijo na lovu. Od iznenadenja sta pozabila povedati, da sta srečala patroljo, ki je zasledovala ubegle jetnike, ki se skrivajo "tod okoli". Nadja je postala nemirna, vendar se kontrolira, da se ne izda. Med tem se vrne Ivan, preoblečen in umit. Nadja ga predstavi pod imenom, kakor dogovorjeno. Ana je držala obljubo. Pri mizi se pogovarjajo o pariških zanimivostih, med tem pride Ana sporočiti, da je prišel kazaški častnik, ki želi vstopiti, kar se mu dovoli. Pojasnjeval je, da išče ubegle jetnike in vprašuje, če jih je kdo videl. Stazimir, ki sovraži "te proklete socialne revolucionarje", kakor vsi pravi carjevi oficirji, vprašuje domače, če jih je kdo videl. Nihče jih ni videl, tudi Ana, katere se je Nadja najbolj bala, je zagotovila Stazimirja in častnika, da ni videla nobenega

tujca. Stazimir se spomni gosta. Kaj pa, morda jih je on videl? Tedaj je bil Ivan na preizkušnji. S popolno hladnokrvnostjo pripoveduje, kako se je spomnil, da je videl na poti iz kolodvora tam in tam ležati tri moške, take in take, raztrgane, z dolgimi razmršenimi bradami in lasmi. Da, to so, je veselo vzklíknil častnik. Zahvalil se je tujcu, Stazimir se je častniku pomudil v tovarišijo na lov za temi capini, Marija je odšla, Ana tudi, ostala sta Nadja in Ivan. Ivan je gíjen in ko mu Nadja pripoveduje, da čuti z njim, se je Ivan po dolgem času razveselil, kakor se razveseli hlovek, ki mu je trpljenje neločljiva tovarišija. "Se ni-
toli nisem slišal take govore iz ženskih ust . . ." Nadja je dala Ivanu naslov svojega pravega sorodnika v Parizu, dala mu je potrebni denar in mu tako omogočila beg v inozemstvo.

Nadjo Ivanovno je igrala Frances A. Tauchar. Kakor je bila dobra v njenih prejšnjih nastopih, tako je bila tudi v tem. Vlogo njenega brata Stazimira je imel John Rayer. Njegove kretnje so bile zadovoljive, v govorjenju pa bi bil lahko boljši. Ker je bil to njegov prvi nastop, bo gotovo pazil, da bo v bodočih boljši. Vera Bernik v vlogi Marije Pavlove bi morala pokazati več gracijoznosti v svojih kretnjah. In pred vsem, govoriti bi morala glasneje. Kljub tem nedostatkem naj še pride na oder, kajti pokazala je, da ima smisel in karakterje kakor jih zahtevajo vloge. Vlogo služkinje Ane je imela Mary Kovach. Izvedla jo je dobro. Kazaki častnik je bil M. Ratovšnik.

Četrto dejanje se vrši v Moskvi na predvečer revolucije. Ivan se je vrnil iz Pariza, ne kot Rus, ampak kot Francoz, pod imenom de Sevres. Zaeno z drugimi revolucionarji se je shajal v restavraciji, ki so jo la-
tovali uporniki. V to restavracijo je zahajal tudi Pavel Fekorovič, ki je bil sedaj mestni predstojnik. Tudi Andrejev in Nikolaj Andrejev, Ivanova tovariša v jeti-
štvu, sta bila tukaj. Ivan se je odločil. Preobrat je mizu, revolucionarji postanejo v kratkem gospodarji mesta. Na ulicah se vrše boji. Sedaj je prišla njegova ura, ki jo je čakal toliko let! Nadja Ivanovna, ki je imela z revolucionarji zveze, je izvedela za Ivanov prihod iz inozemstva. Prišla je v restavracijo, kamor so ji svetovali, in tu je bil osrečanje, prisrčno, kakor je malo srečanj. Tudi Fekorovič, ki je čutil, da stvari zadnje čase ne gredo tako gladko kakor nekda. je prišel kmalo zanj. Tolažil se je, da dobi jutri nekaj novih polkov kazakov. Ti bodo že pokazali! Ugledal je Nadjo Ivanovno, de Sevres mu jo predstavi, in Fekorovič, stari pohotnež, prične takoj ljubimkovati. Nadja dobi za seboj pismo, in ko ga prečita, se opraviči, da mora oditi; de Sevres jo spremi, Fekorovič pa pije in pije. Zanimiv karakter v tem dejanju je natararica Katja. De Sevresu je pripovedovala tako živahno o tem in onem, Nadji je tako naivno pripovedovala o novem gospodu, ki je prišel iz Pariza in o Fekoroviču, ki je "kakor ljudje govore, blazen" pa tudi nji se zdi bla-
zen. Pri svojem pripovedovanju je delala skrivnostne geste, češ, jaz še več vem kot to kar povem. Ivan (de Sevres) se vrne, prisede k Fekoroviču, izprašuje ga to in ono, Fekorovič pije in na to prične pripovedo-
vati o ženskah. Ženske, same ženske, to je za Feko-
roviča! De Sevres ga je prignal v pogovor tako daleč, da mu je povedal tudi, kako je nekoč našel neko kmeč-
ko dekle, ki je dejala, da je na potu z bratom v Mos-
kvo na božjo pot. V podrobnostih opisuje, kako jo je dal tepsti, kako je pritekel brat da jo brani, kako so kazaki odvedli brata, ki je potem menda v Sibiriji umrl, in kako si je dal dekle odnesti v svojo sobo. "Imel sem sladke trenutke . . ." — "Kaj ste naredili

z njo potem?" je vprašal de Sevres. — "Potem, ko sem se je nasitil, sem jo dal kazakom . . ."

De Sevres mu je na to povedal podobno povest, le kraj in osebe je izpremenil. Ali Fekoroviča je obdajal strah. Čim bolj je de Sevres nadaljeval s povestjo, bolj je bila podobna njegovi. Samo konec je bil drugačen. V de Sevresovi povesti je brat živel, prišel čez dva-
najst let nazaj in se maščeval nad povzročiteljem se-
strine tuge. Fekorovič strmi, vprašuje, kaj to pomeni, na kar mu de Sevres pove, da ni de Sevres, ampak "Ivan Mihajlovič, brat Sonje, katero si ti oskrnil, u-
moril!" Fekorovič je bil poražen. Prosil je milosti, grozil, obljuboval, klical na pomoč. Ampak Ivan je bil odločen. Mandat maščevanja nad tem okrutnežem je poveril revolucionarni odbor njemu. Vedeli so za nje-
govo zgodbo in vedeli, da ima on pravico do njega. Med pogovorom je prišel v sobo Andrejev, Fekorovič ga ni opazil, posegel v Fekorovičevo suknjo na obe-
šalniku, izpraznil njegov revolver in ga potisnil nazaj v žep. Vse je bilo dogovorjeno. Fekorovič, tvoje minu-
te so štete! Vedel je to. Skoči k suknji, potegne revol-
ver, zagrozi. "Streljaj!" ukaže Ivan. Fekorovič sproži in je spoznal. V pasti je. Kliče na pomoč, Andrejev pride, se smeje, in želi Ivanu dobro srečo. Nato odide. Prizor postaja mučen, treba je napraviti konec. Ivan položi svoj samokres na mizo, Fekorovič hoče planiti nanj, Ivan ga zagrabi, sledi kratko rvanje, davljenje, in Fekorovič, mogočni Pavel Fekorovič, je padel da ne vstane nikdar več. Skoro takoj zatem pridrve z uli-
ce revolucionarji. "Kje je Fekorovič?" — "Prepozni ste!" Dijak Jeroška, vodja čete delavcev in dijakov, nosi veliko rdečo zastavo, vrnil se je ravnokar s fron-
te. Katja, ki je tako dolgo čakala Jeroško in bila zanj v skrbeh, ga vidi sedaj tu pred seboj z zastavo, rdečo zastavo v rokah! Plane k njemu: "Jeroška, Jeroška!" Ampak Jerošku ni za pozdravljanje ljubice. "Ni časa, Katja, ni časa! Revolucija je tu, čuješ, revolucija!" Pa odidejo, pojoč, Katja z njimi.

Izmed igralcev, ki so nastopili v tem dejanju in še niso bili omenjeni v prejšnjih, je natararica Katja, ki jo je igrala Mary Udovich, in treba reči takoj, da zelo dobro, in Chas. Pogorelec, ki je imel vlogo štu-
denta Jeroška. Izmed vseh dejanj je bilo četrto naj-
boljše igrano. Občinstvo je ploskalo, razšlo se je za-
dovoljno.

Igra Sestra ni bila priobčena, ravno tako ne dvo-
dejanjka Zadnji dan, ki jo je priredil isti avtor kot prvo omenjeno. Zadnje je vprizoril soc. klub dne 12. marca ob priliki obletnice pariške komune. Dobro bi bilo, da bi jih avtor priredil za v tisk in jih priobčil n. pr. v bodočem letniku Ameriškega družinskega ko-
ledarja. Naši odri potrebujejo takih iger, zato je pri-
poročati, da se jih priobči.

Predno se gre zopet v Narodno dvorano s kako večjo igro, bi bilo treba "reformirati" oder. Scenerija je slaba, tudi dovolj je ni, razsvetljava istotako ne odgovarja. V sobah za maskiranje bi bilo treba elek-
tričnih luči, ogledal, obešalnikov za obleke itd. Z odra bi morala izginiti plinova svetilka in mesto nje na-
praviti par vrst električnih žarnic tudi zgoraj. Sedanji najemnik dvorane, rojak Špolar, mi je omenjal, da je potrošil že precej stotakov za preureditev odra, toda vsega naenkrat ne zmore. Dejstvo ostane, da oder ka-
kršen je sedaj, ne odgovarja za vprizarjanje večjih iger. Za plesne zabave in podobne priredbe, kakor tu-
di za manjše igre, pa je oder in dvorana dobra. Ako se oder preuredi, bodo slovenske organizacije v Chi-
cagi gotovo rajše prirejale svoje igre in koncerte v dvorani rojaka, kakor v tujih prostorih.—n.

Kulturni vestnik.

"Ameriški družinski koledar 1923".

Ameriški Družinski Koledar, letnik 1923 je izšel. To je deveti letnik Ameriškega družinskega koledarja, ki se je med našim ljudstvom v Zed. državah tako zelo priljubil.

Koledar ima zelo lično in trpežno vezbo. Cena mu je 25c manj kot za enako vezan letnik 1922.

Vsebine je izbrana, da bo zadovoljila tudi še tako razvajanega čitatelja.

Letnik 1923 se odlikuje po bogati zbirki slik, katerih je nad petdeset, med njimi nekatere, ki se prištevajo med najboljša umetniška dela. Slike, ki se posebno odlikujejo so Lapinove "Nesmrtnost" in "Matejstvo", L. V. Durangel-ova "Metulji", nadalje "Zmaga" (Samothrace), "Lunina vila" (H. Kaulbach), "Rano jutro" (Luigi Mion), "Vigred" (Lefevre) itd. Izmed pokrajinskih slik omenjamo "Cankarjev dom na Vrh-niki", "Vrh Triglava s Kredarico", "Slap Peričnik", "Michigan Avenue, Chicago" in "Niagara Falls".

Portreti: Ivan Cankar, Anton Pavlovič Čehov, Arthur Morrow Lewis, Clarence S. Darrow, Eugene V. Debs, Karl Marx, Anatole France, Dr. Karl P. Steinmetz, Mahatma Gandhi.

Tudi ta koledar ima zbirko zgodovinskih podatkov, večinoma takih, ki se nanašajo na dogodbe v borbi za svobodo in napredek.

Izmed naših domačih sotrudnikov so v tem koledarju zastopani Ivan Molek s črtico "Zimska slika", igro "Na drugi fronti" in s pesnitvami "Žica iz mesa, krvi" in "Zamorci molijo". Jože Zavertnik je podal sliko življenja bednega delavca, kadar ga potisne v skrajni obup bolezen, v črtici "Kjer je sila največja, je božja pomoč najbližje." F. S. Tauchar je opisal v črtici "Bajtar Matevže" življenski boj revnega slovenskega bajtarja, ki v borbi za obstanek in boljše bodočnost odide iskati srečo v Ameriko, kjer najde le naporno delo, ki ga položi v posteljo in potem v grob.

Joseph Jauch ima kratek opis zgodovine socialističnega kluba št. 27, J. S. Z., v Clevelandu.

Frank Petrich ima več dobrih opisov, prevodov in razprav.

"Napad" od A. P. Čehova je delo, ki bo čitatelje gotovo zanimalo. Za Ameriški Družinski Koledar ga je prevedel Josip Vidmar, ki je našim čitateljem znan iz prevodov raznih Čehovih del, ki so izhajala v Proletarcu.

"Krist z oceana" je kratko delo Anatola France-a. Prevel ga je iz francoščine J. Oven. Dasiravno je ta črtica kratka, pove več, kakor marsikaka dolga povest.

Koledar bi ne bil popoln brez del našega najboljšega pisca, pokojnega Ivana Cankarja. "Hudodelec Janez", priobčen v tem Koledarju, je mojstersko delo, ki dela Cankarjevemu imenu čast kakor vsa druga njegova dela. Drugo Cankarjevo delo v tem koledarju je "Malopomemben dogodek". Oba sta bila spisana med vojno in sta prvotno izšla v "Dom in Svetu".

Tone Seliškar je zastopan z večimi pesnitvami, ki slikajo delavčevo življenje tako kakršno je.

Novela "Potepuh" od Guy de Maupassanta je bila prevedena za Koledar.

F. S. Finžgarjev "Polom" podaja sliko življenja revne vdove in vrvenja ter navdušenja ob porodu Jugoslavije.

Zanimiva je črtica "Lažnik", ki jo je spisal Franče Bevk.

Satira "Kurje dvorišče" prikazuje, kako so se nekateri polastili dobrot življenja vsled neumnosti mase.

Fran Albrechtovi pesmi "Mrtvi govore" in "Moja sta zelo dobro izbrani za ta koledar.

Izmed socialnih in političnih spisov omenjamo "Delavsko gibanje v Ameriki", "Usoda zmagovitega kapitalizma", in "Socialistično gibanje med jugoslovanskim delavstvom in Proletarec".

V teh vrsticah nismo navedli celotne vsebine, ampak le površno sliko, iz katere se more razvideti izbrana vsebine Družinskega koledarja za leto 1923.

Cena za trdo vezano knjigo je samo 75 centov, dasi je z literarnega stališča, kakor s stališča opreme in tehnične uredbe, vredna veliko več. Sezite po tem koledarju! Naroča se ga pri "Proletarcu".

"Čas".

Oktoberska izdaja revije "Čas" ima sledečo vsebino: Naši vzori (Frank Kerže). — Za solncem (Frank Kerže). — Mustafa Kemal in kemalisti (D. Vaka). — September (A. J. Terbovec). — Sestava našega telesa. — Iz življenja žuželk. — Prvotna človeška plemena. — O človeških bezgavkah.

Naslov revije "Čas" je: 1142 Dallas Rd. N. E. Cleveland, O.

Nove knjige.

Prejeli smo sledeče knjige:

Anton Melik: Zgodovina Srbov, Hrvatov in Slovencev, I. in II. zvezek, izdaja Tiskovna zadruga v Ljubljani.

William Shakespeare: Beneški Trgovec, poslovenil Oton Zupančič, druga izpremenjena izdaja.

William Shakespeare: Sen kresne noči, prevlel Oton Zupančič.

William Shakespeare: Julij Cezar, poslovenil Oton Zupančič, izpremenjena izdaja.

Oton Zupančič: Mlada pota. (Pesmi, priobčene v tej knjigi, so povečini izbrane iz zbirk "Časa opojnosti", "Čez plan" in "Samogovori").

Damir Feigel: Tik za fronto, založila Tiskovna zadruga v Ljubljani.

Dr. Dragotin Lončar: Politično življenje Slovencev od 4. januarja 1797 do 6. januarja 1919. Predelana in pomnožena druga izdaja. Izdala in založila "Slovenska Matica" v Ljubljani.

Dr. K. Ozvald: Smernice novega življenja, izdala "Matica Slovenska".

Slovenski pisatelji. — Dr. Ivan Tavčarja zbrani spisi, nova izdaja.

Rado Murnik: Ženini naše Koprnele (ponatis iz lista "Plamen") z 42 ilustracijami.

Ivan Zorec: Zmote in konec gospodične Pavle (ponatis iz lista "Plamen").

I. Š. Orel: Pasti in zanke (kriminalni roman iz polpretekle dobe. (Ponatis iz lista "Plamen").

Avgust Strindberg: Bedakova izpoved, preložil Fran Albrecht, založila Umetniška propaganda v Ljubljani.

L. N. Tolstoj: Spoved, prevedel Josip Vidmar, založila Umetniška založba "Treh labodov", Ljubljana, 1922.

Razun teh smo prejeli več drugih knjig, izšlih že pred dalj časom. Natančen seznam in cene bodo razvidne iz cenika knjig, ki izide v Proletarcu, kakor hitro ga upravništvo uredi.

Crveni Kalendar za Radnike i Seljake.

Drugarska nakladna zadruga Naša Snaga, Zagreb, Ilica 55. izdala je za god. 1923. CRVENI KALENDAR za radnike i seljake. Prije rata izdavala je Naša snaga pokraj raznih agitacionih i propagandističkih brošura za socijalističku agitaciju i naobrazbu, znanstvenih socijalističkih dijela, te antiklerikalnih i antimilitarističkih knjiga i romana, još i tri vrste kalendara za radnike i seljake.

Svjetski rat je porušio djelovanje ove radničke nakladne institucije. Nakon rata počeo je ponovni rad, ali je rascjepom radničke klase zadruga bila onemogućena u svem radu kroz pune dvije godine.

Ove je godine započeo ponovno rad uz teške prilike, koje su tim veće, jer ovu kulturnu instituciju mnogi još ne razumiju a mnogi ju neće razumijeti:—akoprem bi im bila dužnost punom parom suradjivati, da dodje u radničke redove što prije do jače svijesti i socijalističke kulture, od čega imaju koristi radničke organizacije i cijeli radnički pokret.

Crveni kalendar za god. 1923. ima pokraj kalendara, sajmovnika i dovoljno bogatog praktično i zabavno socijalističkog čtiva, pa je dužnost svakog svjesnog radnika i seljaka, člana naših organizacija, da nabavi CRVENI KALENDAR a ne razne otrovne buržuske kalendare.

Cena Kalendaru je 15 dinara. Šalje se samo uz unapred poslani novac ili pouzecom. Knjižare, radničke organizacije i povjerenici imaju 25% rabata. Sve narudžbe obavlja Naša Snaga, Zagreb, Ilica 55, Jugoslavija.

Koncert pevskega zbora "Lira".

V nedjeljo 12. novembra je imel svoj koncert mešan pevski zbor "Lira" v Chicagi. Kakor predzadnjo nedjeljo socialističnemu klubu, tako je tudi "Liri" nagajal dež. Vse popoldne je deževalo, čemur je pripisati, da udeležba ni bila tako številna kakor bi bila v nasprotnem slučaju.

Program je bil zelo obširen, skoro bi rekel, predolg za tak koncert. Godbene točke je izvajal Koldrov orkester. Razun Lire so nastopila še pevska društva Sava, Slovan, Adrija, hrvatski pevski zbor Zora in Litvinski delavski pevski zbor. Tudi "Čmrlji" so nastopili na tem zboru. Kaj je to, "čmrlji"? Tamburaški zbor dečkov in deklic. Vodja tega tamburaškega zbora je g. Pavlič. Mislim, da je bil to prvi javen nastop zbora in zelo dober nastop! "Železno cesto" sta deklamirala J. Oven in Frances A. Tauchar.

Ne bom se spuščal v opisovanje posameznih točk sporeda, katerih je bilo sedemnajst, ker mi ravno sedaj ne dopušča čas, pa tudi prostor v tem listu.

Prva točka programa je bil pozdravni govor, druga pa Internacionala, ki jo je zapel zbor Lira, in to boljše kakor na priredbi soc. kluba teden poprej. Občinstvo je poslušalo to delavsko himno stoje.

Nastopi pevskih zborov so bili v splošnem dobri, istotako druge točke programa. Kakor na svojih prejšnjih koncertih, se je Lira tudi to pot potrudila dati občinstvu dovolj pevskih točk in med njimi tudi druge točke, prilagodene za koncertni program. Škoda le, da ni bila udeležba večja. Občinstvo bi se ne smelo ustrašiti vsakega naliva, kajti če morejo pevci prihajati na vaje in poleg opravljati še druga dela v zvezi s koncertom, bi jim moralo občinstvo izkazati vsaj to priznanje, da bi prišlo v dvorano in jo napolnilo. Podpirati taka društva bi morala biti dolžnost naše publike.—c.

JUGOSLOVANSKA SOCIALISTIČNA ZVEZA

SOCIALISTIČNE STRANKE V AMERIKI.
3639 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.

TAJNISTVO.

Tajnik-prevajalec: Frank Petrich, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

EKSEKUTIVA.

Frank Aleš, Mary Ancin, V. Cainkar, Philip Godina, F. Zajec, S. Bojanović, G. Maslač, Miloje V. Lučić in Mitar Sekulić.

NADZORNI ODBOR.

F. S. Tauchar, Frank Udovich, M. Dimić in S. Cakić.
Vsa pisma tikajoča se Jugoslovanske socialistične zveze, je naslavljalati na tajništvo JSZ.
Redne seje eksekutive JSZ. se vrše vsaki četrti petek v mesecu, izredne po potrebi.

ODBOR SLOVENSKE SEKCIJE.

Philip Godina, tajnik; V. Cainkar, blagajnik; F. Zajec, zapisnikar. Frank Aleš in Mary Ancin.
Nadzorni odsek slovenske sekcije: Frank Gottlicher in Mary Udovich.

ODBOR SRBSKE SEKCIJE.

Miloje V. Lučić, tajnik. Odborniki: Sava Bojanović, G. Maslač in Mitar Sekulić.

PROLETAREC,

glasilo in list slovenske sekcije Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Upravni odbor Proletarca: Joško Oven, predsednik; Frank Aleš, tajnik; Frank Gottlicher, blagajnik; F. S. Tauchar in F. Udovich, nadzornika.

Urednik: Frank Zajec.

Upravnik: Ohas. Pogorelec.

Vsa pisma, tikajoča se Proletarca, naslavlajte na naš slovo Proletarca.

Opomba. — Uredništvo Proletarca sprejme odgovornost le za tiste članke, priobčene v listu, ki so spisani v uredništvu. Za članke in dopise, ki jih pošiljajo sotrudniki, so odgovorni prispevatelji. Uredništvo sprejme zanje le toliko odgovornosti, kolikor zahteva zakon.

SLOVENSKI AKTIVNI KLUBI:

- 83, Jenny Lind, Ark.—Tajnik Frank Gorenc, R. 1, box 208, Bonanza, Ark.
- 1, Chicago, Ill. — Tajnik Frank Zaitz, 2124 S. Crawford Ave.,
- 47, Springfield, Ill. — Tajnik John Ovea, 1841 So. 15th St.
- 50, Virden, Ill. — Tajnik Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
- 128, Nokomis, Ill. — Tajnik Ernest Krušić.
- 213, Carlinville, Ill.—Taj. Joe Korsic, 736 N. Broad St.
- 219, E. Moline, Ill.—Taj. Katy Brejs, 243—15th Ave.
- 224, Pullman, Ill.—Tajnik John Jereb, 216, E. 136 St.
- 231, Johnston City, Ill.—Tajnik Frank Martinjak, Bx. 607.
- 25, Indianapolis, Ind.—Taj. Frank Bavdek, 969 Holmes av.
- 41, Clinton, Ind. — Tajnik Frank Bregar, Box 441.
- 217, Madrid, Iowa. — Tajnik Frank Omerza, R. 2, Box 32A.
- 81, Skidmore, Kans. — Tajnik Frank Čemažar, Columbus, Kans., R. R. 3, Bx 261.
- 157, Gross, Kans. — Tajnik Ant. Sular, Box 104.
- 114, Detroit, Mich.—Taj. Peter Kisovec, 8995 Sherwood av.
- 22, Chisholm, Minn. — Tajnik Jos. Ule, Bx 814.
- 2, Glencoe, Ohio. — Tajnik Ign. Zlemberger, Box 12.
Redne seje vsako 3. nedeljo popoldne pri sodruhu N. Zlembergerju.
- 27, Cleveland, O. — Tajnik Leo. Poljšak, 6710 Bliss Ave. Frank Mack, organizator. Seje vsako drugo nedeljo v S. N. Domu.
- 49, Collinwood, Pa. — Tajnik John Prudich, 1276 East 168th Street.
- 10, Forest City, Pa. — Tajnik Harry Stanich, Box 408.
- 229, Ramsay, Ohio. — Tajnik Louis Bregant, Bx 165.

- 13, Sygan, Pa.—Taj. Frank Pastovrh, Bx 86, Morgan, Pa.
 32, W. Newton, Pa.—Tajnik Jos. Juvan, RFD. 2, box 101.
 65, Johnstown, Pa. — Tajnik Frank Šemrov, 904 Chestnut St.
 69, Herminie, Pa. — Tajnik Ant. Zornik, Box 202.
 167, South View, Pa. — Tajnik Anton Rupnik, Box 55.
 175, Moon Run, Pa.—Tajnik Lukas Butja, Box 263.
 176, Wick Haven, Pa. — Tajnik John Bizelj, Box 4.
 178, Hostetter, Pa.—Tajnik John Rešnik, box 185., Whitney, Pennsylvania.
 181, Lloydell, Pa. — Tajnik Tony Zalar, box 152.
 182, Meadowlands, Pa. — Tajnik Leonard Lenassi, Bx 563.
 184, Lawrence, Pa.—Tajnik John Terčelj, Box 161.
 211, Aliquippa, Pa. — Tajnik Bartol Yerant, Bx 287.
 214, Greensburg, Pa.—Tajnik Florian Ausic, R F D 7, bx 12.
 218, Luzerne, Pa. — Tajnik John Matichich, 376 Miller St.
 220, Bon-Air, Pa.—Taj. John Bizjak, R. D. 2, box 80, Johnstown, Pa.
 221, Irwin, Pa. — Tajnik Jernej Kokelj, R. F. D. 2, Bx 135.
 223, Cuddy, Pa. — Tajnik Andr. Gaber, Bx 129.
 225, Avella, Pa.—Tajnik Frank Bregar, Bx 363.
 228, Morgantown, W. Va. — Tajnik Jernej Kajin, Bx 280.
 230, Library, Pa.—Tajnik Stevo Ritonija, Box 34.

SRESKI KLUBI:

- 20, Chicago, Ill.—Tajnik Geo. Maslach, 2306 Clybourn av.
 210, Detroit, Mich.—Tajnik N. Sestanovich, 648 Frederick St. E.

POSAMEZNI ČLANI (at large):

- John Teran, Ely, Minn.
 John Petrich, Youngstown, O.
 Frank Lipar, Trommald, Minn.
 Frank Knafels, Edmond, Okla.
 Jno. Ban, box 214, Verona, Pa.
 John Klun, Chisholm, Minn.
 Paul Chesnik, Toronto, Ohio.
 Lovr. Selak, Dartmore, W. Va.
 Rosie Selak, Dartmore, W. Va.
 Jas. Kogoj, Red Oak, Okla.
 Max Martz, Buhl, Minn.

ZASTOPNIKI PROLETARCA

ARKANSAS.

- Jenny Lind: Frank Grile, Box 102.

CALIFORNIA.

- San Francisco: Joseph Koenig, 2105 Bush St.

ILLINOIS.

- Carlinville: Jos. Korsič, 736 N. Broad St.
 Chicago: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Frank Zajc, 3639 W. 26th St., Fr. Udovich, 1844 So. Racine Avenue. Frances A. Tauchar, 2827 So. Ridgeway Avenue. Fr. Benchina, 2301 So. Lincoln St.
 Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.
 Cicero: Anton Putz, 5007 W. 25th Place.
 E. Moline: Ant. Klanšek, 1319 19th St.
 Nekoma: Ernest Krusic.
 Springfield: Fr. Besjak, 1974 So. 17th St.; Frank Čopi, 1820 So. 15th St.
 Virden: Frank Stempihar, R. F. D. 41, Box W.
 Waukegan in No. Chicago: Anton Lukancic, 1034 Lenox Ave., N. Chicago.
 Johnston City: Frank Martinjak, box 607.

INDIANA.

- Clinton: J. Musar, Lock Box 441.
 Indianapolis: John Krainz, 755 N. Holmes Ave.

IDAHO.

- Mulan: John Jackson, Box 162.

KANSAS.

- Columbus: Frank Čemažar, R R. 3, box 261.
 E. Mineral: John Brezovar, box 3.
 Gross: John Kunstelj, Box 32.

MICHIGAN.

- Detroit: Louis Urbanich, 509 Melbourne St., Math Urbas, 237 La Belle Ave. Jos. Anžiček, 1432 Ferry Ave. E. Jos. Ocepek, 939 Hendrie E.

MINNESOTA.

- Buhl: Max Martz, Box 166.
 Chisholm: Frank Klun, box 399. Joe Ule, box 814.
 Ely: John Teran, Box 432.
 Ely: Jac. Kunstelj, box 913.

NEW YORK.

- Little Falls: Fr. Petavs, Lover's Leap.

OHIO.

- Akron: Frank Košir, 1176 Marcy St.
 Blaine: Frank Germ, Box 31.
 Bannock: Frank Kadivnik, box 204.
 Barberton: Josephine Platner, 515 Van St.
 Cleveland: John Krebelj, 1176 E. 61 St. Jos. Volk, 1400 E. 52nd St. Jos. Kodrich, 1081 E. 66th St.
 Collinwood: Aug. Komar, 511 E. 152nd St.
 Girard: Frank Zorko, 35 Smithsonian St., John Kokošin, 1006 State St.
 Glencoe: Nace Zlemberger, L. box 12.
 Lisbon: Jacob Bergant, R. D. 2, Box 19.
 Maynard: Andy Zlatoper, box 22.
 Niles: Frank Kogovšek, 610 Clay St., Niles, O.
 Ramsey: L. Bregant, Box 165.

OKLAHOMA.

- Hughes: Joe Kogoy, R. No. 1, box 12.

PENNSYLVANIA.

- Aliquippa: Jack Kotar, L. Box 7. B. Yerant, box 287.
 Ambridge: Fred Ogulin, 227 Locust St.
 Avella: Frank Bregar, box 363.
 Bon Air: Peter Bukovec, R D 2, box 98, Johnstown.
 Burgettstown: Jos. Pompe, E. Market St.
 Clairton: Anton Ocepek, box 621.
 Conemaugh: Louis Krašna, box 218.
 Coraopolis: M. Lenarčič R F D 3, box 174 B.
 Dunlo: Louis Sterle, Box 12.
 Export: John Frank, S. R. Box 315.
 Forest City: Frank Rataic, Box 685. Louis Krašovec, box 943.
 Hendersonville: John Terčelj, box 92. W. J. Lazar, box 34.
 Herminie: Anton Zornik, Box 202, A. Bertl, Box 437.
 Homer City: Jack Obed, Box 265.
 Irwin: Jernej Kokelj, R. D. 2, Box 135.
 Johnstown: Andrew Vidrich, R R 7, box 81.
 Johnstown in okolica: Frank Šemrov, 904 Chestnut St. Johnstown.
 Lloydell: Ant. Zalar, box 152.
 Lawrence: John Terčelj, Box 161.
 Library: Mike Primožich, box 164.
 Luzerne: John Matičič, 376 Miller St.
 Martin: A. Zupančič, Box 11.
 Midway: Louis Capuder, box 473.
 Moon Run: Lucas Butija, box 263.
 Morgan: J. Kvartič, Box 453.
 Meadowlands: Leonard Lenassi, Box 563.
 Pittsburgh: John Ban, 5629 Carnegie St.
 Spangler in okolica: Paul Les, P. O.
 Slovan: John Pirih, Box 77.
 Vandling: Jos. Čebular, Box 156.
 W. Newton: Jos. Zorko, R. F. D. 2, box 114.
 Wyano: Math Drap, box 372.
 Yukon: Ant. Lavrič, box 8.

W. VIRGINIA.

- Reynoldsville: Bartol Louis, P. O.
 Rendall Creek: J. R. Sprohar, L box 16, Pursglove.
 Thomas: Frank Kocjan, Box 272.

WISCONSIN.

- Kenosha: Frank Žerovec, Box 19, N. Newell St.
 Sheboygan: John Miklich, 725 Jefferson Ave.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, prodajati Am. družinski koledar, brošure in knjige, naj piše upravništvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike speliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glaslo Proletarec.

Ako je ime kakenga zastopnika izpuščeno, naj se oglasi, pa bomo popravili imenik.

JEAN LONGUET V CLEVELANDU.

Jean Longuet, znameniti francoski socialist, vnuk Karla Marxa, bo v sredo, dne 22. nov. govoril v Clevelandu v **Moose Hall**, 1000 Walnut Ave., v bližini 9. ceste, med Euclid in Superior Ave.

Na tem shodu bo govoril tudi sodrug Seymour Steadman, podpred. kandidat Soc. stranke leta 1920 in Debsov zagovornik na clevelandski obravnavi.

Slovenski delavci, pojdite v sredo v Moose Hall, da čujete Jean Longueta, enega izmed največjih socialističnih vodij na svetu.

Leo Poljšak, tajnik
kluba št. 27, J. S. Z.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE ST.,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAMFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplem priporočam.

Ameriški Družinski Koledar 1923 je izšel

Vsebuje povesti, zgodovinske podatke, nad petdeset ilustracij, članke, razprave, pesmi, igro itd.

Bogata, izbrana vsebina

Vezan v platno stane 75 centov

Naslov:

PROLETAREC
3639 W. 26th St.
Chicago, Ill.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

VAŽNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostmisleci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodru- ga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč".—

برادران

Za delavca je tako potrebno, da čita delavski list, kakor da se umiva, kopa, da ima oprano perilo in osnaženo stanovanje.

Varujte se doma varjenih mešanic.

Benjamin Franklin je bil najzgovornejši človek na svetu. Postal je slaven kot pisatelj, znanstvenik, in najditelj, diplomat in javni upravitelj, vendar je bil skromen v vseh ozirih. "Slab govornik sem," je dejal "malo zgovoren, ker ne vem, katero besedo bi pravilneje rabil." Nikdo ne ve vsega. Vedno se dobe ljudje, ki znajo napraviti nekatere stvari mnogo bolje. V slučaju želodčnih neredov, kot je slaba prebava, slab te glavobol, splošna pobitost ali napenjanje nikar ne jemljite doma varjenih mešanic! Naša 33-letna skusnjava in naši zdravniški in kemiški izvedenci so dali najboljšo jamstvo, da smo o tej stvari natančno podkovani. Zato kupite Trinerjevo zdravilno grenko vino in bodite prepričani, da vam bo pomagalo. O tem so ljudje uverjeni po vseh krajih Zdr. držav in Kanadi. Izdajatelj lista "Il Trentino" nam je pisal dne 14. septembra in rezultat našega preiskovanja je bil odgovor tembra iz Hazeltona, Pa.: "Sli smo po tukajšnjih le- da se Trinerjevega zdravilnega grenkega vina največ prodaja." Za to mora biti dober vzrok.

TAJNIKOM KLUBOV J. S. Z. NA ZNANJE.

Vsa pisma, denarne nakaznice in vse zve- deve tičoč se Jugoslovanske socialistične zve- ze, je pošiljati v naprej na sledeči naslov: Frank Petrich, 3639 W. 26th Str., Chicago, Ill., ker je urad J. S. Z. preseljen v Proletarčeve prostore. Tajništvo J. S. Z.

Ako si želite nabaviti knjige socialne, povestne ali kake druge vsebine, jih naročite od Proletarca. Eventualni dobiček od prodaje knjig se porabi za pokrivanje stroškov pri listu.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

KAŠELJ

je vendar neprijeten znak in se ga ne sme zanemarjati. Uživate

SEVERA'S
COUGH BALSAM,

kateri olajša kašelj te odvrne mnogo trpljenja. Je ravno tak dober za odrasle kakor za otroke.

Cena 25 n 50 centov.

Vprašajte po lekarnah.

SEVERA'S
COLD AND GRIP TABLETS

zoper prehlad, gripo in za odpomoč pri glavoboli vsled prehlada

Cena 50 centov.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

LAWNDALE
CLOTHING HOUSE

3649-51 W. 26th Street,
CHICAGO, ILL.

Priporoča Slovencem svojo bogato zalogo mož- kih in deških oblik, srajc, klobukov, čepic, ovrtni- kov, spodnje obleke itd. itd.

Cene zmerne — Postrežba točna.

SLOVENSKA
BANKA

Zakrajšek & Češark

70 — 9th Ave.,
New York City

pošilja denar v stari kraj hitro, zanesljivo in po nizkih cenah,

prodaja vozne listke za vse važne prekomor- ske linije, in

opravlja vse druge posle, ki so v zvezi s starim krajem.

Postrežba točna in solidna.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.